

OBUNADA YETAKCHI MAKTAB

Tengdoshlaringiz Temur Ikromov va Shahnoza Qo'ldosheva har yili tuman aloqa bo'limiga kelib, «Tong yulduzi» gazetasiga obuna bo'lishadi. Ular tahsil olayotgan Jizzax viloyati, Zarbdor tumanidagi 4-maktab rahbari Yo'ldoshboy Muhammadiyevning aytishlaricha, bu yil bolajonlar 596 ming so'mlik gazeta va jurnallarga obuna bo'lishibdi. Ana shuning uchun ham tumanimizda bu maktab obunada yetakchi hisoblanadi.

Sevara HAZRATOVA,
Jizzax viloyati, Zarbdor tumanidagi
1-alloqa bo'limi xodimasi

GAZETA HAM MUALLIM EKAN

Men doim sevimli gazetam «Tong yulduzi»ni o'qib boraman. Bir kuni xatlar sahifasida o'z ismimni ko'rib, juda xursand bo'ldim. Demak, avval yozgan xatim yetib boribdi. Bu gazetada bizning yozganlarimiz e'tibordan chetda qolmas ekan. Endi doimo xat yozaman. Ustozimiz Zamira opa Mo'minova bizni hamisha ilm-ma'rifatga, gazeta o'qishga chorlaydilar. Aytishlaricha, gazeta va kitoblar ham o'quvchiga bilim beruvchi muallim ekan.

Sevara MAMATOVA,
Jizzax viloyati, G'allaorol
tumanidagi 73-maktab
o'quvchisi

SAHIFASI RANG-BARANG

Sinfimizda «Tong yulduzi» gazetasiga obuna bo'lganlar ko'p. Xatimizda faqat ikkimizning obuna varaqamizni yubordik, xolos. Gazetani o'qib ilhomimiz keladi. Va biz ham o'zimizcha she'rlar yozamiz. Maktab tadbirlarida esa gazeta sahifalaridagi rang-barang maqola, ma'lumotlardan foydalanamiz. U, ayniqsa, fan oyliklarida barchamizni faollikka chorlamoqda.

Yulduz OCHILOVA,
Maftuna DONIYOROVA,
Qashqadaryo viloyati, G'uzor
tumanidagi 18-maktabning
9-«A» sinf o'quvchilari

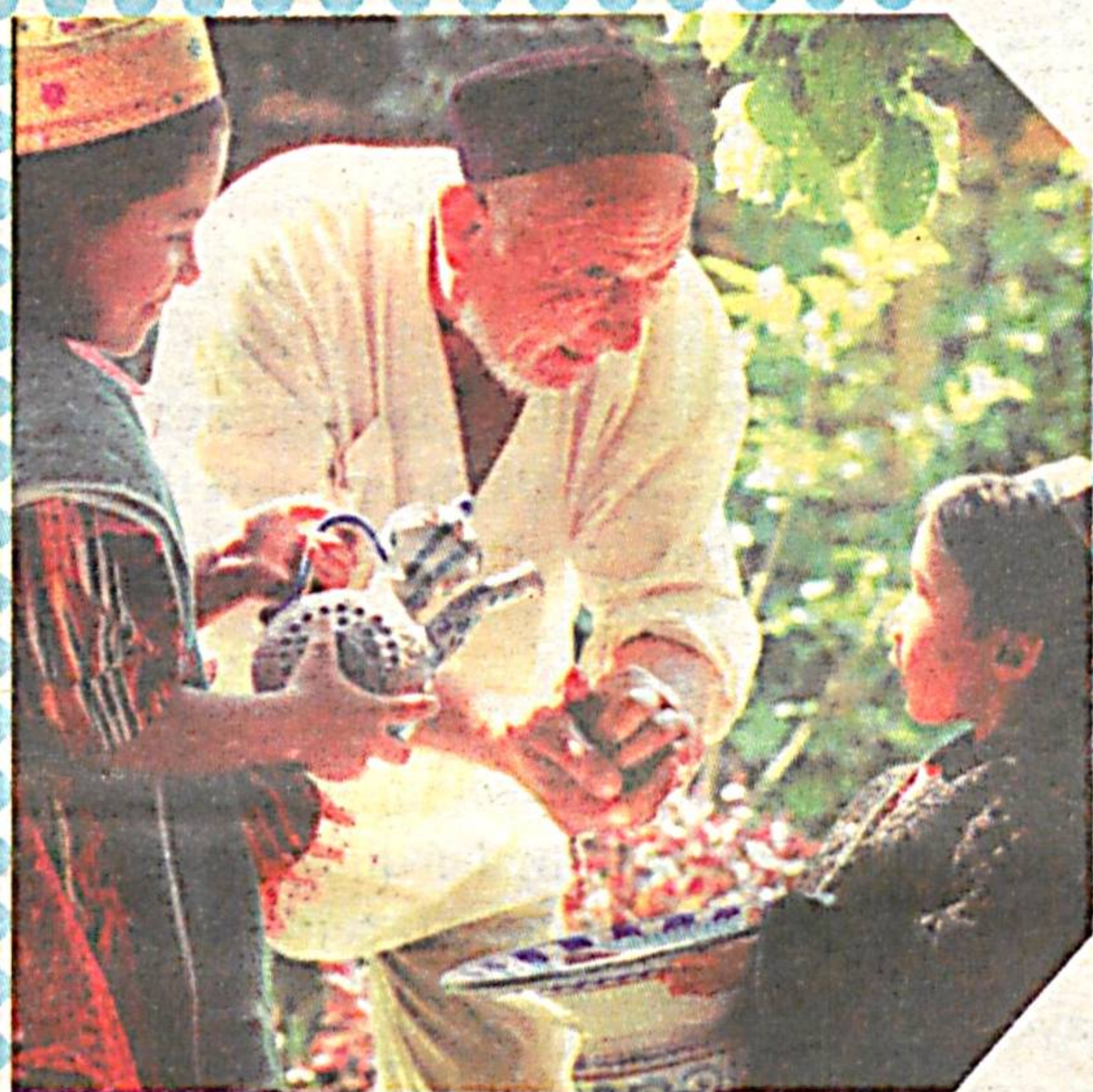
O'zbekiston Respublikasi bolalar va o'smirlar gazetasi

Gazeta 1929-yil 1-avgustdan chiqarib boshlagan

ISSN – 2010-6092

2008-yil
15-dekabr
N:50
(66695)

2009-YIL – «QISHLOQ TARAQQIYOTI VA FAROVONLIGI YILI»

Bugungi kunda mamlakatimizda 18 yoshgacha bo'lgan yoshlar 10 million 360 ming nafarni, ya'ni yurtimiz aholisining 40 foizini tashkil qiladi.

Poyoniga yetay deb qolgan «Yoshlar yili»miz ana shu yigit-qizlarimiz uchun imkoniyatlar eshigini yana-da kengroq ochib berdi. Ular uchun yaratilayotgan shart-sharoitlardan ruhlangan yoshlarimiz bor kuchi, imkoniyati va salohiyatini ishga solib, ulkan yutuqlarni qo'lga kiritishyapti, yurtimiz sharafigini ko'klarga ko'tarishyapti.

Ular O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi qabul qilinganligining 16 yilligiga bag'ishlangan tantanada yurtboshimiz tashabbusi bilan kirib kelayotgan 2009-yilimizning mamlakatimizda «Qishloq taraqqiyoti va farovonligi yili» deb nomlanishini ham zo'r mamnuniyat bilan qarshi olishdi.

Ushbu sonida:

Yulduzni
ko'zlagan bola

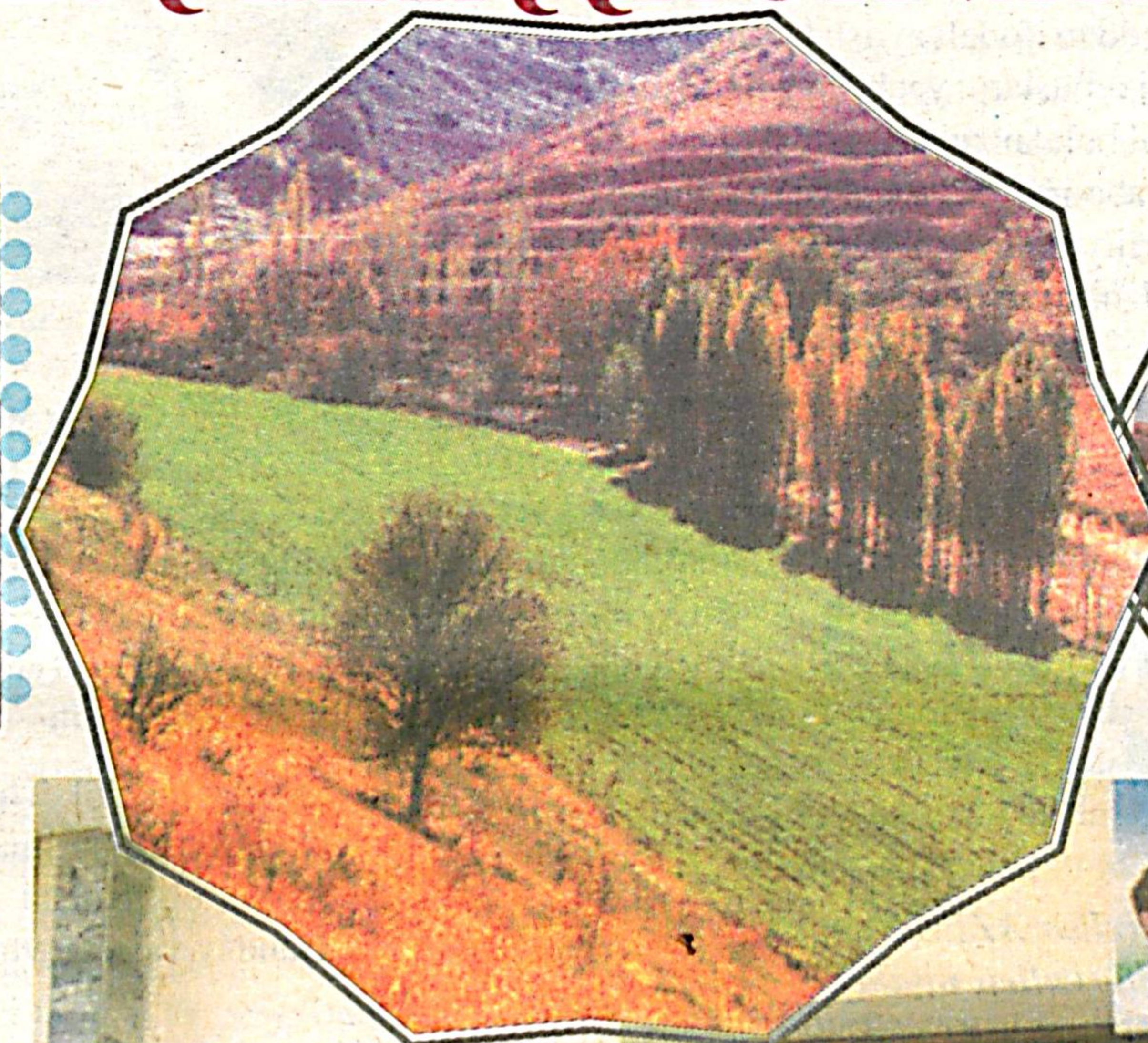
3-bet

She'r bo'lmasa,
nima bu?

7-bet

To'pni
yasagan usta

8-bet

«DALVARZIN»GA BIR KELING

Toshkent viloyatining Bekobod tumanida o'qib-o'rganaman, hunarli bo'laman, deydigan intiluvchan o'g'il-qizlar talaygina. Ulardan 714 nafari tumandagi Dalvarzin maishiy xizmat ko'rsatish kasb-hunar kollejida tahsil olishyapti. Bank ishi, tikuvchilik, maishiy asbob-uskunalar ustasi yo'nalishlari bo'yicha tahsil olayotgan talabalarga 53 nafar tajribali o'qituvchilar saboq berib kelishyapti. Zamonaviy asbob-uskunalar bilan jihozlangan qirqdan ziyod fan xonalari, ustaxonalar yoshlar ixtiyorida.

– Yo'lingiz tushsa, kollejimizga bir keling, u yerdagi shart-sharoitlarni o'z ko'zingiz bilan ko'ring. Ma'qul bo'lsa, davramizga qo'shiling. Suhbatlarimizga quloq tuting, qanday qilib bahs va munozaraga kirishib ketganingizni o'zingiz ham sezmay qolasiz, – deyishyapti dalvarzinlik yoshlar.

Darvoqe, kollej talabalarining aksariyati «Tong yulduzi» o'quvchilari ekan. 2009-yil uchun ham birinchilardan bo'lib sevimli nashrlariga obuna bo'lishibdi.

Husanboy AVVALOV olgan surat

Yosh muxbirlar yozadilar

«Suv-mo'jiza» tanloviga

SABOQ BO'LSIN

Bilasizmi, inson organizmining sog'lom rivojlanishi uchun bir kunda ikki litrdan ko'proq suv kerak bo'lar ekan. Shuning uchun suvsiz yashab bo'lmasligini yaxshi bilamiz.

Yana bir misol: qadimgi Misrda qurg'oqchilik tufayli odamlar yerni yuz metr lab qazib, undan suv chiqarishgan. Va suvning narxi oltindan ham qimmat bo'lgan ekan. Buvimning aytishlaricha, bolaliklarida mahallalarda uchtagina toza suv turadigan sardoba bo'lgan emish. Ayniqsa, qish kunlari u sardobalardan suv olib kelishga qiynalishganidan xulosa chiqarib ko'raylik. Shunday ekan, yonginamizdan oqib turgan suvni qadrlab yashaylik.

Durdona MAQSUDOVA,
Respublika rassomchilik kolleji
san'atshunoslik bo'limi talabasi

BIZNING KUTUBXONA ZO'R!

Bizning litsey o'quvchilari kitob o'qishni yaxshi ko'rishadi. Chunki kutubxonamiz zo'r-da! Unda topilmaydigan kitobning o'zi yo'q. Tarixiy kitoblarning ko'pligini aytmaysizmi... Ularning elektron variantlari ham bor. Shuning uchun u axborot resurs markaziga aylantirilgan. E'tiborli tomoni, kutubxonamizdan litseyimiz atrofida yashovchi xonadonlardagi tengdoshlarimiz ham foydalanishlari mumkin. Gavjumgina kitob makonimizning eshiklari doim ochiq. Siz ham bir keling, do'stlashamiz.

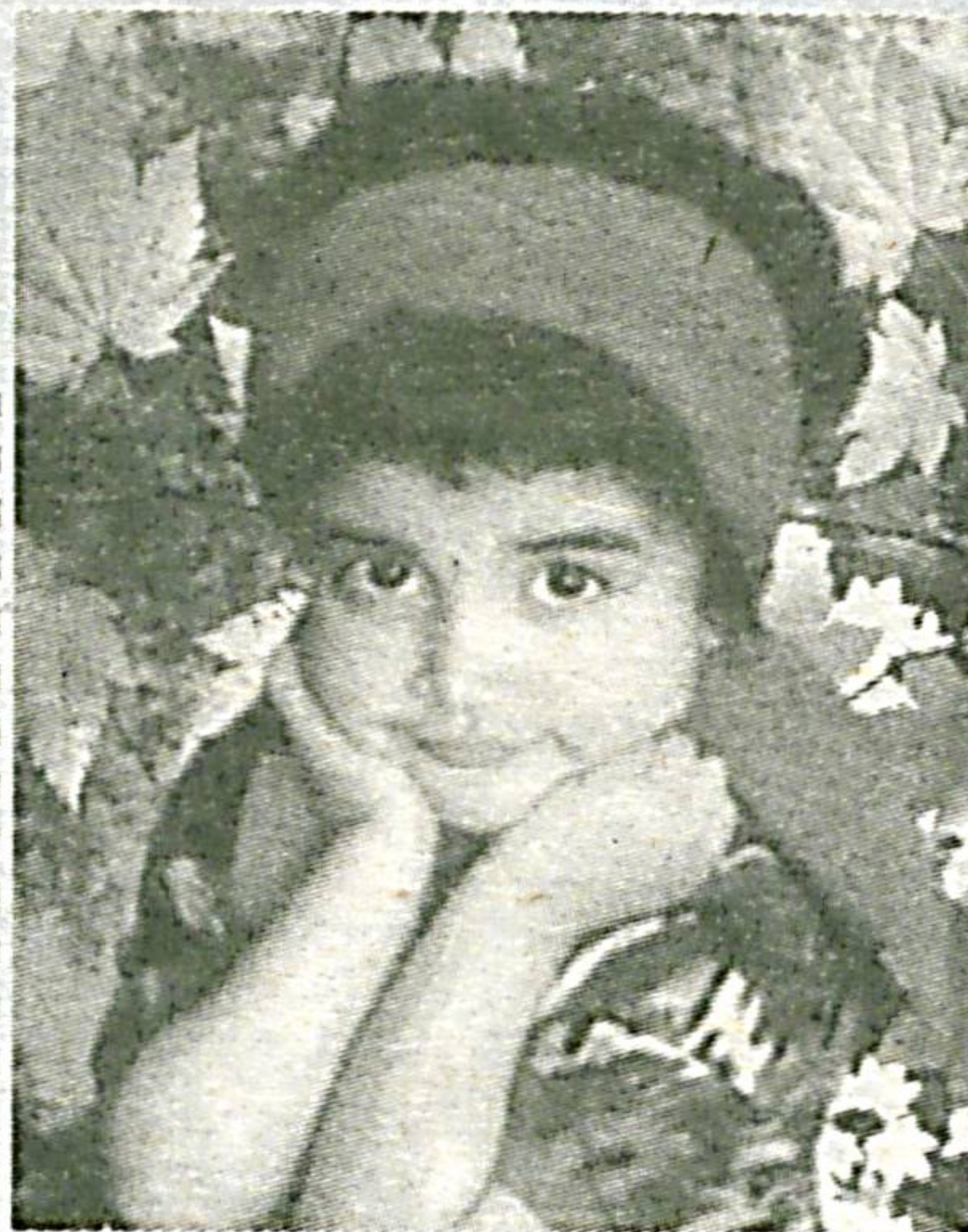
Shahlo XOLMATOVA,
Toshkent Davlat sharqshunoslik instituti qoshidagi
xorijiy tillar akademik litseyi 202-guruh o'quvchisi

MEVALAR

Olmani mevalar shohi deyishar,
Undan qolishmaydi anor xislati.
Menimcha, anjirni maqtab yeyishar,
Lekin quvvat erur o'rik sharbati.

Nashvati noklarni siylasam agar,
Charos xafa bo'lib qolganday, go'yo.
Shaftoli, giloslar qanday jilvagar,
Hech birin o'ksitgim kelmaydi aslo.

Barchasin bir xildek ko'rgim keladi,
Ajratmang ularni oq-u qoraga.
Biz uchun o'zlarin qurbon qiladi,
Sovuqlik tushmasin, do'stlar, oraga.

KELING, BELLASHAMIZ!

Maktabimizda nemis tili bo'yicha zo'r bellashuv bo'ldi. Bu tilni qizlar yaxshi bilishadimi, o'g'il bolalarni? 6-sinf o'quvchisi Go'zal Hasanova o'z faolligi bilan o'g'il bolalarni ham ortda qoldirmoqchi bo'ldi. Nemis tilidagi she'rni yoddan ifodali aytish bo'yicha esa Yulduz Sherxonova o'z mahoratini namoyish etdi. Qiziqarli rebuslarni yechishga hatto tomoshabin o'quvchilar ham qiziqib ketishdi. Va bu borada o'g'il bolalar zukko chiqishdi.

Mukarram opa Shermatova kabi chet tillaridan saboq beruvchi ustozlarimizning darslari juda qiziqarli o'tadi. Shuning uchun barchamiz xorijiy tillarni chuqur o'rganishga harakat qilmoqdamiz. Bellashuvlar orqali esa olgan bilimimizni sinab boryapmiz.

Mohira TEMIRBEKOVA,
Yangiyo'l tumanidagi 3-maktabning
5-sinf o'quvchisi

MAKTABIM

Maktabim, bag'ringda ulg'aydim, o'sdim,
Qo'limga tutqazding ilm chirog'in.
Ziyong nuri ila dunyoni kezdim,
To'ldi ezgulikka qalbim qarog'i.

Vaqt deganlari oliy bir hakam,
Bunchalik tez o'tdi sening onlaring.
Ketmoq quchog'ingdan qiladi alam,
Qaytmagay bu damlar – sen armonlarim.

Orzular ko'z tikdi hayot yo'liga,
Qaramasam bo'lmas uning ko'ngliga.
Lekin sog'inaman, qo'msayman so'zsiz,
Qanday yashagayman, maktabim, sensiz?!

Mahzuna BOZOROVA,
Toshkent shahridagi 208-maktab o'quvchisi

EZGULIKDAN DILGA
QURDIM JOY

Ko'zlaringiz ostida ajin
Xaritaga o'xshaydi, ona.
Sochingizda oq tola bugun,
Yonimdasiz misli parvona.

Allalardan orom olar dil,
Ko'zlaringiz sehdan to'ydim.
Osmon kabi quchog'ingizga,
Erkalanib boshimni qo'ydim.

Qo'llarida qadoqlar qat-qat,
Armonini quvlab yurar oy.
Onajonim, qalbimda faqat,
Ezgulikdan sizga qurdim joy.

Jondan aziz, mehribon onam,
Meni suyub dedingiz «gulim».
Ko'zlarimga sig'magay olam,
So'z topishga lol qolgay tilim!

QISHLOQ
KO'CHALARI

Qishloq ko'chalari sokin naqadar,
Yuraging qo'msagan sabo yeladi.
Quyosh chiqqanidan botgunga qadar,
Ko'chalariaro yurging keladi.

Anhorlardan oqar bamisli billur,
Jildirashi go'yo nayning navosi.
Zavqlanib qushlar qo'shig'in aytur,
Shunchalar muattar qishloq havosi.

Qishloq odamlarin bosmaydi g'aflat,
Har fursat g'animat, yurmaydi bekor.
Dalasiga mehri juda ham baland,
Har qarichi ular uchun iftixor.

Qishloq ko'chalari sokin, fayzli,
Olisda bo'lsam-da, unda xayolim.
Men aniq bilaman, o'sha maskanda,
Gullab yashnamoqda mening ijodim!

Fayoza ISMOILOVA,
Qashqadaryo viloyati, Yakkabog'
tumanidagi 14-maktab o'quvchisi

Yoshlik go'zal qiz boladir,
Qiz qo'lida piyoladir.
Piyolani olay desam,
Astagina uyaladir.

Yoshlik – rubob taronasi,
Gulga dillar parvonasi.
O'ynab sira charchamaydi,
O'yin-kulgi shodiyonasi.

Yoshlik – ishqning ozorlari,
Oshiqning dil izhorlari.
Atirguldoy go'zal, nafis
Toraladi iforlari.

Mohinur ISANOVA,
Surxondaryo viloyati, Uzun tumanidagi
4-ixtisoslashtirilgan umumiy o'rta ta'lim
maktabining 10-sinf o'quvchisi

Bir bor ekan, bir
yo'q ekan,
qishloqning eng
chekkasida bir
nihol o'sgan
ekan. Uni
odamlar erkala
Yong'oqjon deb ism
qo'yishibdi. Odamlar

yaxshi ko'rishganidanmi yo o'zining
bag'ri kengligidanmi, Yong'oqjon
barvasta, qaddi-qomatli bo'lib yetishibdi.
Uning niyati odamlarga faqat yaxshilik
qilish ekan. Vaqti kelib marjon-marjon
tugunchalar tugibdi. Uni ko'rgan
bolalarning havaslari kelibdi. Darrov qir
uchigacha tirmashib chiqa boshlashibdi.
Ularning hammasini birdaniga ko'tara
olmaganidan, Yong'oqjonning tanasi
zirqirab ketibdi.

– Tusha qolinglar, yana yiqilib
ketmanglar, – desa, bolalar quloq
solishmapti. Bitta sho'xrog'i shox
uchidagi ko'k tugunchani olaman degan
ekan, oyog'i toyib ketibdi... Hayriyat,
boshqa shoxga ilinib qolibdi.

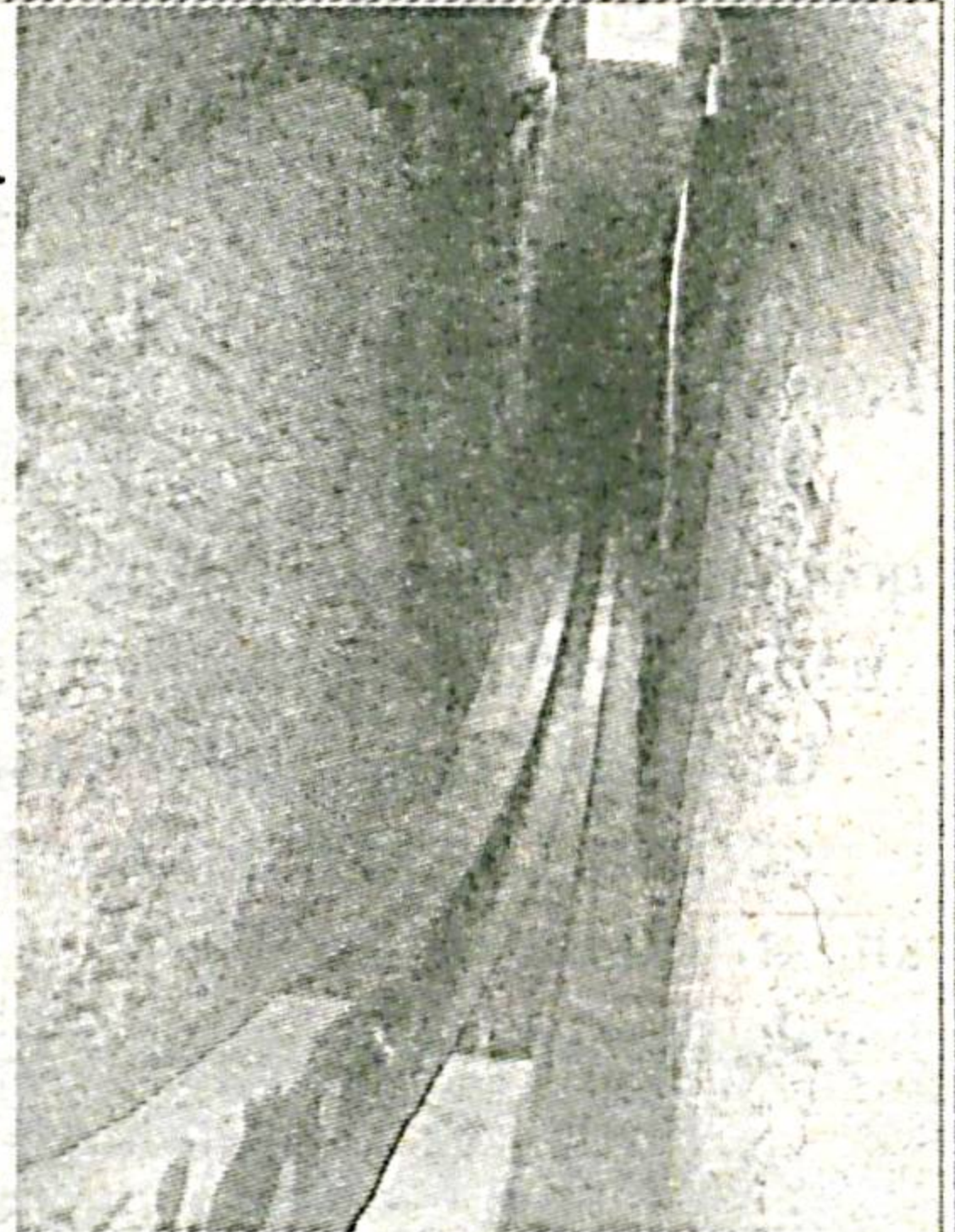
Yong'oqjonning zorlanishiga
qaramay, ular tugunchalardan uzib
tushishibdi. Bir mazza qilib yeylik,
deyishibdi o'rta qo'yib.

YONG'OQJON

Qadrli o'quvchilar! Orangizda o'z burjini yoki muchalini bilmaydiganlar bo'lmas kerak?! Chunki oynayi jahon, gazeta orqali munajjimlar bashoratiga tez-tez ko'zingiz tushadi. Bilasizmi, bundan bir necha yillar avval munajjimlar osmondagi yulduzlar joylashuviga qarab inson taqdirini oldindan aytib berganlar. Qanday qilib, deysizmi? Bu savolga javob topish uchun biz bilan Samarqanddagi Ulug'bek rasadxonasiga sayohat qiling. Qani, tayyormisiz, sayohatni boshladik!

harakati bahorgi tengkunlikdan boshlab har biri 30 darajadan iborat 12 bo'lakka bo'linadi va ular burjlar deb ataladi. Quyosh har gal 30 darajali bo'lakni, ya'ni bir burjni bosib o'tib ikkinchisiga qadam qo'yarkan, uning Yerga nisbatan nazari, quvvati, ta'siri o'zgaradi. Quyosh boshqa burjga o'tgan zahotiy oq'sha

YULDUZNI KO'ZLAGAN BOLA

Kiraverishda yozilgan quyidagi so'zlar darhol e'tiboringizni o'ziga jalb etadi: «Rasadxona Mirzo Ulug'bek farmoyishi bilan 1424-1429-yillarda bunyod qilingan Rasadxona doira shaklida bo'lib, diametri 46,40 m., balandligi 30,9 m., uch qavatli

bo'lgan. Ilmiy ishlar jarayonida gorizontall doira, azimutal kvadrant kabi asboblardan foydalanilgan. Astronomiya kuzatuvlari natijasida Ulug'bek «Ziji jadidi Ko'ragoniy» («Ulug'bek Ko'ragoniyning yangi astronomik jadvali») asarini yaratdi. Tarixiy manbalar asosida rasadxona XVI asr oxiri – XVII asr boshlariga kelib buzib tashlangan, deb xulosa chiqarish mumkin. Uning xarobalari arxeolog V.L. Vyatkin tomonidan 1908-yilda topilgan»

Ma'lumotlarni o'qib, qiziqish bilan rasadxona ichiga yo'l olamiz. Bizga ilmiy xodim Ikromiddin aka Sirojiddinov yo'l boshchilik qilib, u yerdagi surat va topilmalarga izoh bera boshladilar. Rasadxonada rassom D.Safoyev ishlagan eskizlarini tomosha qilish bilan birga, osmon jismlarini o'rganuvchi ilm haqida ma'lumotlarga ham ega bo'ldik.

Qadimda osmon jismlari bilan ish ko'ruvchi ikki ilm mavjud bo'lgan. Ularning biri ilmi hay'at, ya'ni astronomiya deb nomlangan. Bu ilmda osmon jismlarining joylashuvi, harakati o'rganilgan. Ikkinchisi esa ilmi nujum, astrologiya bo'lib, unda osmon jismlari, ular harakatining yerdagi hayotga, kishilar taqdiriga ta'siri o'rganilgan. Osmon jismlarining inson hayotiga ta'sirini bobolarimiz Farobiy, Beruniy, Qozizoda Rumi, Ulug'bek, Ali Qushchilar o'rganganlar. Yerning 360 darajali yillik aylanma

yulduzning o'rni va holati aniqlab berilgan. Mirzo Ulug'bek jadvaliga kiritgan sana va sayyoralarning yillik harakati borasida bajargan hisob-kitob ham hozirgi o'lchovlarga juda yaqin. Masalan, Yulduz yilining turli xalqlar orasida mavjud bo'lgan uzunligini hozirgi zamonda belgilangan uzunligi bilan solishtirib ko'ramiz:

Hindlarda 365 kun, 6 soat, 12 daqiqa, 30 soniya.

Xaldeylarda 365 kun, 6 soat, 11 daqiqa, 00 soniya.

Aristarxda 365 kun, 6 soat, 10 daqiqa, 49 soniya.

Sobit ibn Qurrada 365 kun, 6 soat, 9 daqiqa, 12 soniya.

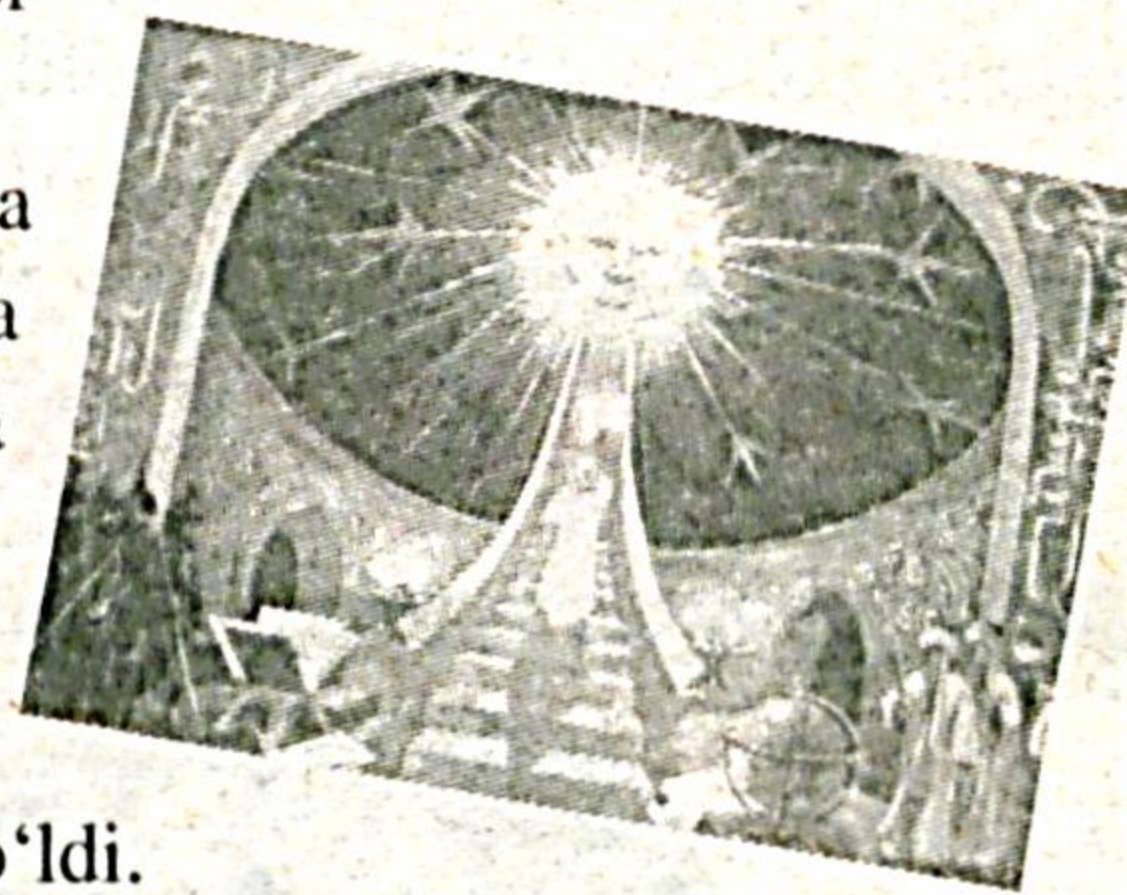
Ulug'bekda 365 kun, 6 soat, 10 daqiqa, 8 soniya.

Ko'rinadiki, Ulug'bek hisob-kitobi hozirgidan bor-yo'g'i 1 daqiqa-yu 2 soniyaga farqlanar ekan.

Ma'lumotlarga ko'ra, Ulug'bek rasadxonasi juda ko'p olimlar uchun malaka oshirish maktabiga aylangan. G'iyosiddin Jamshid Koshoniy, Qozizoda Rumi, Ali Qushchi shu maktabning ko'zga ko'ringan namoyandaligidan edi. Ular yaratgan matematika va astronomiyaga oid asarlarning ba'zilariga mana shu ulkan ilmiy dargoh beshik bo'ldi.

Sayohatimiz davomida barchamizda bobokalonimiz Mirzo Ulug'bek bolaligida qanday bo'lgan ekan, degan savol tug'ildi. Butun hayotlari davomida yulduz va sayyoralar joylashuvini o'rgangan bobomiz yoshliklaridanoq olis yulduzlarni ko'zlagan bo'lasalar, ajabmas.

Gulyuz BAHODIR qizi

Yayra SA'DULLAYEVA

(Ertak)

bo'ron qila boshlabdi. Yong'oqjonning badani yana og'rib ketibdi.

– Yeyolmaysizlar, dedim-ku, – debdi titrab, – endi pishganimda kelinglar.

– Pishganingda ham achchiq bo'lasan, bizni yomon ko'rarkansan.

– Men aqlli, gapga quloq soladigan bolalarni yaxshi ko'raman, – debdi Yong'oqjon o'zini bosib.

Bolalar undan norozi bo'lib uylariga qaytishibdi. Yoz bo'yi Yong'oqjon quyoshdan nur simiribdi.

To'nini o'zgartiribdi. Mag'zi yoqqa to'lib yetilibdi. Ammo bolalar uning oldiga hadeganda kelishavermabdi. Yong'oqjon ularni kutaverib charchabdi. Oxiri ukajoni Soqqani yerga do'p etib sakratibdi-yu, bolalar oldiga dumalatib yuboribdi.

Chillak o'ynayotgan bolalar qarashsa, antiqa bir narsa dumalab-dumalab kelayotganmish. Hayron bo'lib turishsa, Soqqa ularning yoniga kelib, bidir-bidir gapira ketibdi:

– Men, akajonlar, sizlarga keldim. Biz Fotima-Zuhra, Hasan-Husan – aka-uka Yong'oqjonlar g'arq pishib, o'z manzilimizda sizlarni kutib turibmiz. Tashrif buyurishlaringizni so'raymiz, – deya Soqqa orqasiga qaytayotgan ekan, uni zo'rg'a to'xtatib qolishibdi.

– Bormaymiz ham, yemaymiz ham, achchiq-sizlar...

– Yeysizlar, o'ynaysizlar...

Ushoqtoy degan bola Soqqaga qarab suyunib debdi:

– Men boraman, buvijonimga keraksizlar,

quvvatsizlikdan boshlari aylanib, yotib qolganlar.

Bolalar Soqqaning gapini pisand qilmay, chillak o'ynashayotgan ekan, Soqqavoy bittasining qo'lga lip etib chiqib olibdi-da, chillakni uchirib yuboribdi, o'zi pastga kalla tashlabdi. U yerdan chiqib dumalab-dumalab ketaveribdi. Yana yo'l-yo'lakay ashula xirgoyi qilib boraveribdi.

**Men yong'oqman, yong'oqman,
Ko'ngli juda oppoqman...**

Ushoqtoy va uning bir-ikkita o'rtog'i Soqqavoyga ergashibdi. Yong'oqjon ularni ko'rib, suyunganidan qah-qah etib kulgan ekan, hammalari duvillab yerga tushishibdi. Bolalar shosha-pisha ularni terib, cho'ntaklarini, qo'ni-qo'njilarini to'ldirishibdi va uy- uylariga jo'nashibdi.

Ushoqtoyning buvijonisi Yong'oqjonning aka-ukalarini ko'rib suyunib ketibdi. Ulardan totib ko'rishi bilan kuchga kirib, oyoqqa turibdi. Chunki moyi unga tabib dorisidan ham ortiq davo bo'libdi. Ushoqtoy ham yeb ko'rgan ekan, birdan aqliga aql qo'shilib, ko'paytirish jadvalini birpasda yodlab olibdi. Keyin buvijonisi bolalarni boshlab, Yong'oqjonning oldiga boribdi.

– Umringdan baraka top, Yong'oqjon. Sen kuchsizlarga kuch berasan, Ushoqtoylarning aqliga aql qo'shasan. Ming yil umr ko'r, – deb duo qilibdi.

Yong'oqjon odamlar sog'ligiga foyda keltirganidan mamnun bo'lib, uzoq-uzoq yillar yasharkan.

– Hali yeyolmaysizlar, achchiqman.
– He-he, bizni aldayolmaysan, o'rikni pishmasdan yeb mazza qilganmiz.

– U boshqa-yu men boshqa. Pishay, jiqqa moy bo'lay, – desa ham bolalar Yong'oqjonning gapiga e'tibor bermay, tugunchalarni kappalab og'izlariga solishibdi. Solishibdi-yu, achchiqligidan dodlab yuborishibdi. Oralaridagi sho'x bola alam qilganidan daraxtni kesak-

Yaqinda menga bir do'stim o'zi harakatlanadigan robot haqida gapirib berdi. Men ham unga juda qiziqib qoldim. Bu qanday robot ekan, deya siz ham qiziqyapsizmi? Buni ham hoynahoy mashhur yaponiyalik olimlar yaratgan bo'lsa kerak, deb o'ylagandirsiz-a? Yo'q, «Orzu» nomli ixtironi farg'onalik tengdoshingiz Abror Ismoilov yaratgan.

Abrorning ixtirosi yaponlar yaratayotgan robotlardan qolishmasligi bilan hammani hayratda qoldirdi. «Orzu» nomli robot xuddi inson kabi murakkab qilib yaratilgan.

U metall tunukadan yasalgan bo'lib, ichiga temir o'q o'rnatilgan. Ushbu o'qqa harakat yo'nalishini o'zgartirish uchun shestrnalar biriktirilgan. O'q elektr dvigatel yordamida harakatlanadi. Unda yoritish chiroqlari ham bo'lib, ular ko'zlar

AQLINGGA BALLI, ABROR!

o'miga o'rnatilgan va u simlar orqali tok manbaiga ulanadi. Robotning to'rt g'ildirakdan iborat oyoqlari bo'lib, mashinadek yuradi.

«Orzu» robotiga asosan inson kirolmaydigan zararli hududlarga kirib, zararlanish holatini o'rganish uchun moslamalar o'rnatilgan. Shuningdek, undan issiqlik darajasi yuqori bo'lgan joylarning haroratini aniqlashda ham foydalanish mumkin.

– Ixtironi yaratishdan asosiy maqsadim, mamlakatimiz xalq xo'jaligining turli tarmoqlarida robotlardan keng foydalanib, inson qo'l mehnatini yengillashtirishga o'z hissamni qo'shishdan iborat, – deydi yosh ixtirochi.

Farg'ona tumanidagi 38-maktab o'quvchisi Abrorjonning yaratgan ixtirosini ko'rib, «Aqling balli, Abror!» degimiz keldi.

Balki sizning orangizda ham uningdek yosh ixtirochilar bordir?! Ular haqida bizga yozib yuborishni unutmang.

Sher ALI tayyorladi

Internet xabarlari

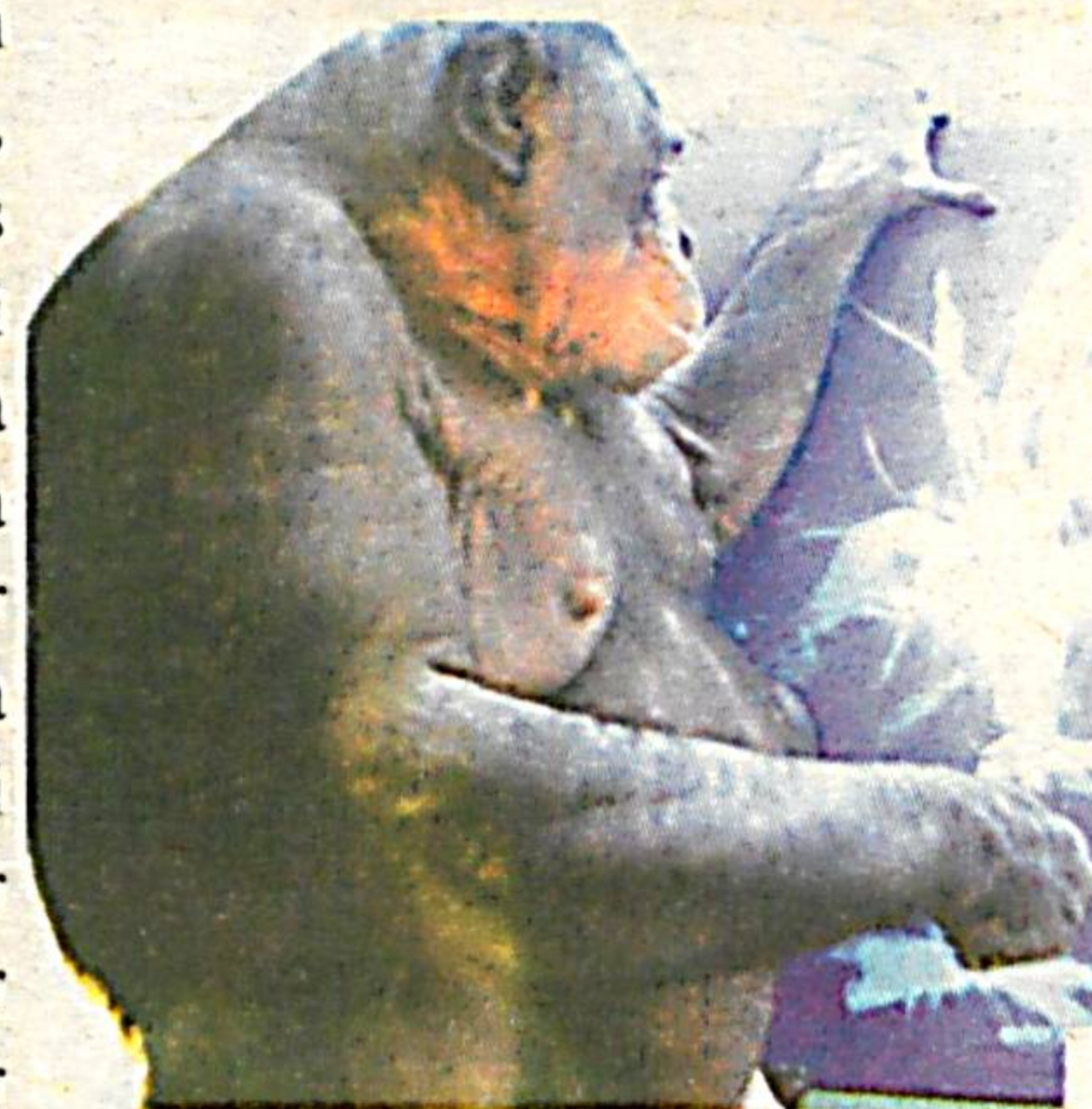
MAUGLI QIZ

Dunyo ahlini hayvonot olami bilan odamzod o'rtasidagi sirli muloqot, kishi bilmas o'zaro munosabatlar hamon qiziqtirib kelmoqda. Yaqinda Fransiyada yovvoyi hayvonlar orasida o'n yil yashagan «Maugli qiz», ya'ni Tipi Degre haqida shov-shuv tarqaldi. Ma'lum bo'lishicha, Tipining ota-onasi Silviya Robert va Alan Degrelar Botsvanada o'n yil davomida sayohat qilishganlar. Shu yillar ichida ota-ona qizlari Tipiga yovvoyi hayvonlar bilan muloqot qilishiga imkon yaratib berdi. Qizcha hayvonlar bilan do'stlashib ketishiga qaramay, yovvoyi hayvonlar unga bir necha bor hujum qilishgan. Shunday bo'lsa-da, Tipi fil Abu, Leopard Jay Bi, arslon Mafusa, tuyaqush Lindalar bilan bolaligini maroqli o'tkazgan.

Hozirda 18 yoshli Tipi Sarbonna universitetida kinomatografiya yo'nalishi bo'yicha tahsil olmoqda.

RASSOM MAYMUNLAR

Olimlarning fikriga ko'ra, maymunlar badiiy ijodga befarq emas ekanlar. Bunga maymunlar chizgan rasmlar isbot bo'ldi. Orangutang, Niota, Olli nomli maymunlar aks ettirgan tabiat manzaralari jamlanib, kichkinagina ko'rgazma tashkil etildi. Ko'rgazmaga kelganlar Niota tasvirlagan bulutlar orasidagi samolyot rasmiga juda yuqori baho berdilar. Chunki maymunlar chizgan rasmlar 360x360, 39k bo'lib, olimlar kutganidan ham yuqori natijalar bergan edi.

Lenta. ru

ma'lumotlari bo'yicha ZEBO qiz tayyorladi

OSHINGA O'XSHAGINGIZ KELADIMI?

niyat bilan oldinga intilaveradi. Kattalarning nasihatlarini jon qulog'i bilan tinglaydi, qulog'iga zirak qilib taqib oladi.

O'ziga to'q xonadon bekasi Yashira buvi Oshinning ana shu fazilatlarini uchun ham qadrlaydi. Unga o'qish-yozishni o'rgatmoqchi bo'ladi. Oshin esa tortinib:

–Men xizmatkorman. O'qishim shart emas. Sizni ovora qilib qo'ymoqchi emasman... – deydi.

Yashira buvi esa:

–Sen xizmatkorman, deb osongina yengilsang, kelajakda hech narsaga erisholmaysan, qizim. Ilmli-hunarli bo'lsang, yo'lingni topib olasan! – deydi.

– Xo'p bo'ladi, – ta'zim qiladi Oshin odatiga ko'ra.

U kun bo'yi bola boqib, yana yelib-yugurib uy ishlarini qilsa-da, kechqururlari Yashira buvidan sabot-matonat bilan ilm oladi. Hisob-kitobni o'rganadi. Hademay, chevarlikka ham qo'l uradi. Va albatta unga yaxshilik qilganlarga minnatdorchilik bildirishni, ulardan xabar olishni sira-sira unutib qo'ymaydi.

Ha, agar inson istasa, chidamli, g'ayratli bo'lsa, o'qib-o'rgansa, ko'p narsaga erishadi, hayotda mo'jizalar yarata oladi.

Oshinning yana bir yaxshi xususiyati bor. U maqsadi sari qat'iyat bilan intiladi. Qiyinchilikdan, qaramaqarshilikdan aslo qo'rqmaydi. Masalan, Oshinning opasi Xaro og'ir sharoitda mehnat qilib, yuqumli kasallikka chalinadi. Bu qiz shaharga borib, sartaroshlik hunarini o'rganmoqchi bo'lib, pul yig'ib yurgan edi. Lekin kasallik uni yengadi. Oshin opajonisiga nechog'li mehr-muhabbat bilan parvona bo'lsa-da, uning hayotini saqlab qololmaydi. Xaro o'limi oldidan ayollar sartaroshxonasi manzilini va yiqqan aqchasini Oshinga beradi. «Singlim, shaharga bor, hunar o'rgan! O'z yo'lingni o'zing top! Men yetolmagan orzuga sen yet», deydi.

Oshin ona duosini olib, yo'lga chiqadi. Lekin izlab kelgan manzilida «Ishchilar yetarli», deb uni qabul qilishmaydi. Baribir, Oshin ortga chekinmaydi. O'z-o'zidan ularga qarashaveradi-qarashaveradi. Yeng shimarib olov yoqadi, suv keltiradi. Kir yuvadi, tozalaydi. Atrofdagilarga shirin gapiradi. Mehrini kaftida tutadi. Xullas, u ishchanligi, chaqqonligi, toza qalbi bilan sartaroshxona bekasining,

jamoaning ishonchini qozonadi. Hademay sartaroshlik hunarini ham o'rganishga kirishadi. Va Xaroning ruhini shod etadi. Ishlab topganlarini tejab-tergap, qishloqqa – ota-onasiga jo'natib turadi...

Mening Oshinga o'xshagisi kelgan nabira-qizlarim bor. Sayyorabonu, Saodatxon va Dildorbegim. Ular haqida ikki og'iz aytay: Sayyora buvisiga havas qilib, jurnalist bo'lib yetishgan. «Tong yulduzi» gazetasida ijodkor. Saodat Mahmudova esa Toshkentdagi 282-maktabning 8-sinfida a'lo baholarda o'qiydi. Onasi Umidaxon chevar, «Elita» pardalari ustasi emasmi, Saodat maktabdan kelgach, qo'lga ip-igna olib, oyisining yoniga kiradi. Hunar o'rganadi. Hademay oshxonaga o'tib, mazali taom pishiradi. Hovli-joylarni ozoda tutadi. Dadasi ishdan kelsa, oyisi ikkovlari izzat-hurmat bilan kutib olishadi. Kechqurun esa u birgina «Oshin» serialini tomosha qilgach, dars tayyorlashga kirishadi. Qunt va sabr-toqat bilan barcha darslarini puxta ado etadi. Kitob o'qiydi. Ukasi Jahongirning darslariga ko'maklashadi. Saodat ko'proq til o'rganadi. U kelajakda ingliz tili bo'yicha mohir mutaxassis bo'lib yetishish niyatida. Ishonaman, Saodat qizim orzusiga yetish uchun qat'iy intiladi.

Dildorbegim esa uchinchi sinfdan o'qiydi. Sakkiz yoshda. Yetti yoshidan she'r, hikoyalar yoza boshladi. O'zi ertaklar, topishmoqlar, tez aytishlar, to'qishni, hisobni og'zaki yechishni sevadi. «Buvijon, so'rang, savol bering!» deyaveradi. Va savollarimga tez o'ylab, burro javob beradi. Meni ham savolga ko'mib tashlaydi. Hamma narsani bilgisi keladi. «Men Oshinga o'xshab odobli, aqlli, mehnatsevar, kattalarni hurmat, kichiklarni izzat qiladigan qiz bo'laman!» deydi. «Juda mahmadonasan!» desam, Oshinga o'xshab bosh egib, uzr so'raydi. Dildorbegim kelajakda shoir, telejurnalist bo'lmoqchi. U ismiga mos dildor qiz. Zavq-shavqli, yuragida o'ti bor qiz.

Eh, yaxshilarga havas qilgan bu nabira qizlarimning hayotda baxtli, obro'li bo'lishlarini, orzulariga yetishishlariga qattiq ishonaman. Zero, baxtni, obro'e'tiborni, hayotdagi o'rni har bir inson xuddi Oshinga o'xshab o'zi yaratgani ma'qul emasmi?!

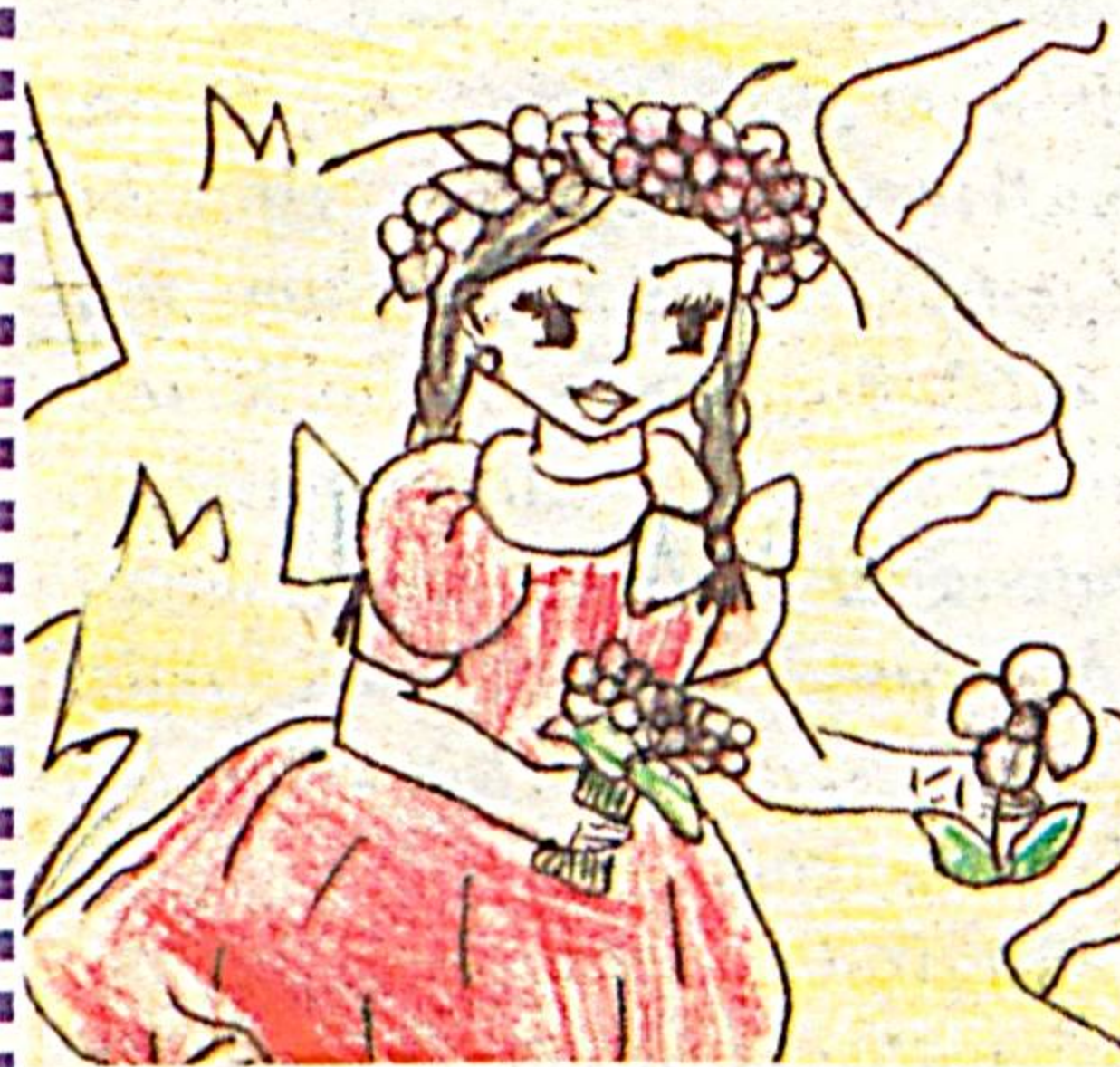
San'at MAHMUDOVA

«Tong yulduzi»ni sevib o'qiydigan dono qizlarim! Siz «Yoshlar» telekanalidan berilayotgan, yapon kinochilari yaratgan «Oshin» serialini tomosha qilyapsizmi? Oshin judayam yaxshi qiz-a?! Rostgo'y, aqlli, sabrli. Ovozlarini mayin. Xushfe'l...

U bolaligidan mehnatga o'rgangan. 7-8 yoshidayoq ovqat pishirishni, kir yuvishni, kichkintoyga qarashni, erta bilan vaqtili turib, nonushta tayyorlashni bilib olgan. Biror yumushga xiyol ulgurmay qolsa yo kimnidir bir nafas kuttirib qo'ysa bormi, darrov bosh egib uzr so'raydi. «Sizni tashvishga qo'ydim-a, kechirasiz?» deydi. Uzoq so'ray bilish juda yaxshi odob-a?! Yaponlarda chiroyli odob nihoyatda ustuvordir.

Oshinning kamtarligi ham ibratli. Maktabga borish imkoniyati bo'lmasa-da (bu 1920-30-yillarga oid voqea), nochorlikdan mashaqqat cheksa-da, bir og'iz nolimaydi. Tushkunlikka tushmaydi. Yaxshi

TANAFFUSDA GULLAR O'STIRSAK

Qanday qilib, deysizmi? Masalan, maktabimizda jonli burchak tashkil etilsa va biz tanaffusni shu yerda tabiatga oshno bo'lib o'tkazsak... Men tabiatni, gullar-u qishlarni yaxshi ko'raman. Barcha tengdoshlarim ham atrof-muhitimiz go'zal bo'lishini istasalar kerak. Bilasizmi, qishin-yozin birday ochilib turuvchi xonaki gullar bor. Ular bizning sinf xonalarimizdan ko'proq joy egallasa va biz dam olish vaqtida gullarni parvarishlab zavqlansak!

Akobir NOSIRXO'JAYEV,

Shayxontohur tumanidagi 102-maktabning 8-«G» sinf o'quvchisi

KITOB O'QISHGA ZO'R VAQT

Doniyor Yangiyo'l tumanidagi 21-maktabning a'lochi o'quvchisi. Doniyorjon o'rtoqlari bilan ko'p kitob o'qish bo'yicha musobaqalashishar ekan. Shuning uchun u tanaffusda ham kitob o'qib o'tiradi. Uning fikricha, bu vaqt kitob o'qishning ayni payti. Akasidan esa Antuan de Ekzyuperning «Kichkina shahzoda», A.Avloniyning hikoyalari mazmunini eshitib olgan. Darsdan tashqari o'qishda Doniyor aytib bergan ertak-u rivoyatlarning sinfdoshlari bilan muhokama qilishadi.

Muhayyo TO'LAGANOVA,

Toshkent viloyati, Yangiyo'l tumani

YANA «PAQ-PAQ» BOSH LANDI

Viloyat INOYATOVA chizgan surat

Yangi yilning kirib kelishiga ham sanoqli kunlar qoldi. Shu jumlaning o'ziyoq biz bolajonlar qalbini quvonchga to'ldirib yuboradi. Agar qor ham yog'ib bersa, ayni muddao bo'lardi-da! Yangi yilning kelishi yaxshi-yu, ayrim o'yinqaroq bolalarning paqildoqlar o'yinini qizitib yuborishlari chatoq-da.

Ustozlarimiz, ota-onalarimiz piratexnika vositalarining ko'ngilsiz oqibatlari haqida ko'p gapirishadi, ularni o'ynab, baxtsiz hodisaga uchragan bolalar haqida ko'plab misollar keltirishadi. Shunday bo'lsa-da, ba'zi tengdoshlarimiz bunday o'yinni allaqachon boshlab yuborishgan.

Tunov kuni maktabdan qaytayotgandim. Uch-to'rt nafar bolalar oyog'im tagiga bir narsani otib yuborishdi. Qarasam, tutun chiqayapti. Darhol o'zimni chetga oldim. Shu payt qattiq paqillagan ovozni eshitdim. Agar o'z vaqtida qochib qolmaganimda, jarohat olishim turgan gap edi.

Aziz tengdoshlarim, ota-onangiz peshona teri evaziga topayotgan va ovqatlanishingiz uchun berayotgan pullarini behudaga sarflamang. Paqildoqlar o'ynab, o'zingizga ham, boshqalarga ham ko'ngilsizlik keltirmang.

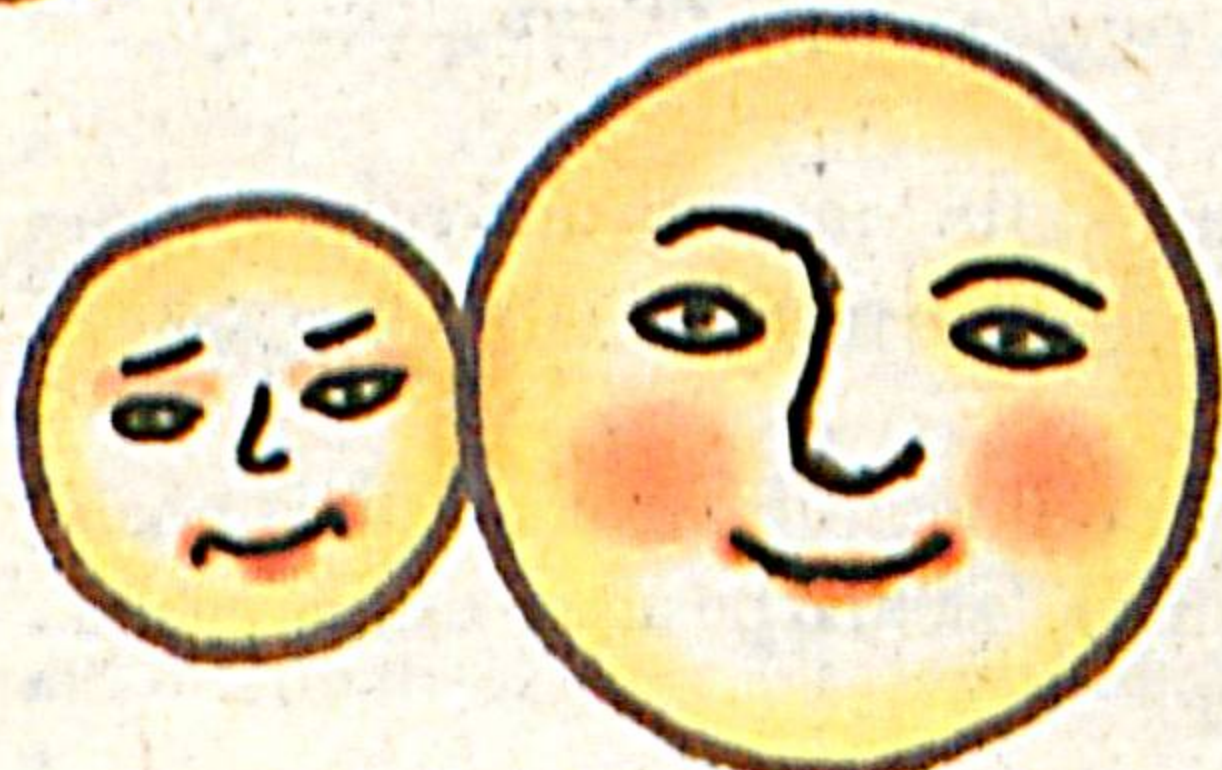
Dilnavoz ABDUVAHOBOVA,

poytaxtdagi 230-maktabning 6-«B» sinf o'quvchisi

BO'SH O'TIRMAI, BOSH QOTIR!

Toshkent shahridagi 34-maktabning 2-sinf o'quvchisi Mohina RAHMONBEKOVA rasm chizishni boshlabdi-yu, oxiriga yetkaza olmabdi.

Rasmlarni davom ettiring va ular asosida «Bizning oila» nomli ertak yozib yuboring.

Salom sevimli gazetam «Tong yulduzi»! Men har bir soningni intiqlik bilan kutadigan mux-lisingman. Ayniqsa, tengdoshlarim ijodini katta qiziqish bilan kuzatib boraman. Qiziqarli mantiqiy savollaring, boshqotirmalaring, xandalar-u hangomalaring katta tanaffusimizning maroqli o'tishiga yordam beryapti.

Men rasm chizishga juda qiziqaman. O'z ijod namuna-larimdan tahririyatga yuborishga qaror qildim, tengdoshlarimga ham ma'qul bo'ladi, degan umiddaman.

Karomat

XO'JAAHMATOVA,
Jizzax viloyati, G'allaorol
tumanidagi 29-maktabning
7-«A» sinf o'quvchisi

UKAMNING TILI SHIRIN

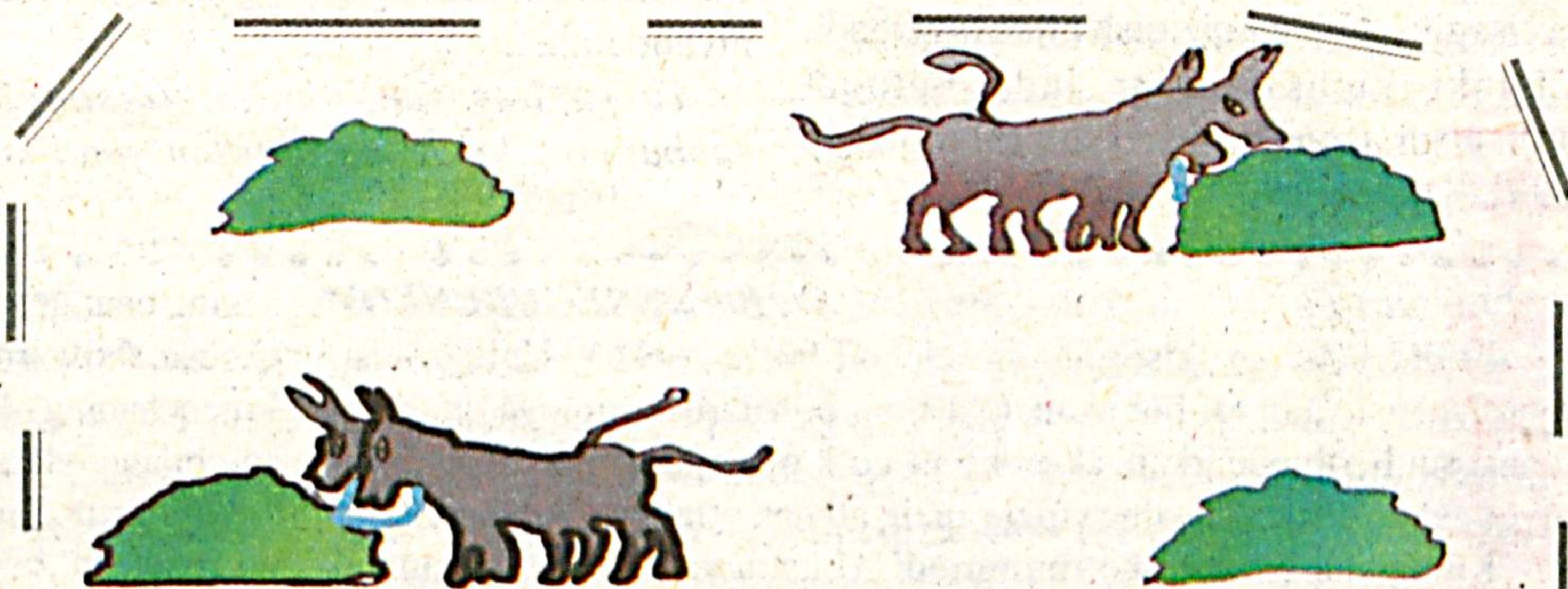
Jajjigina ukam Ulug'bek bog'chaga qatnaydi. Dam olish kunlarida uyda sho'xlik qilsa, oyim: «Qani endi bog'chang yakshanba kunlari ham ishlasa», deb qo'yadilar hazil aralash. Aslida-ku, u uyda bo'lmasa, hammamiz zerikib qolamiz. Oyimning o'zlari kunni bazo'r kech qiladilar.

– Oyijon, bog'cha opamiz timog'imizni yaxshilab olib kelishimizni tayinladilar, – dedi tunov kuni ukam bog'chadan kelishi bilanoq.

– Juda yaxshi-da, qaychini olib kel, o'zim olib qo'yaman, – dedilar oyim.

– Yo'q, bugun emas, ertaga olasiz. Aks holda, ertalabgacha yana o'sib qoladi, – deya qo'llarini orqasiga yashirib oldi ukam.

AZIZA

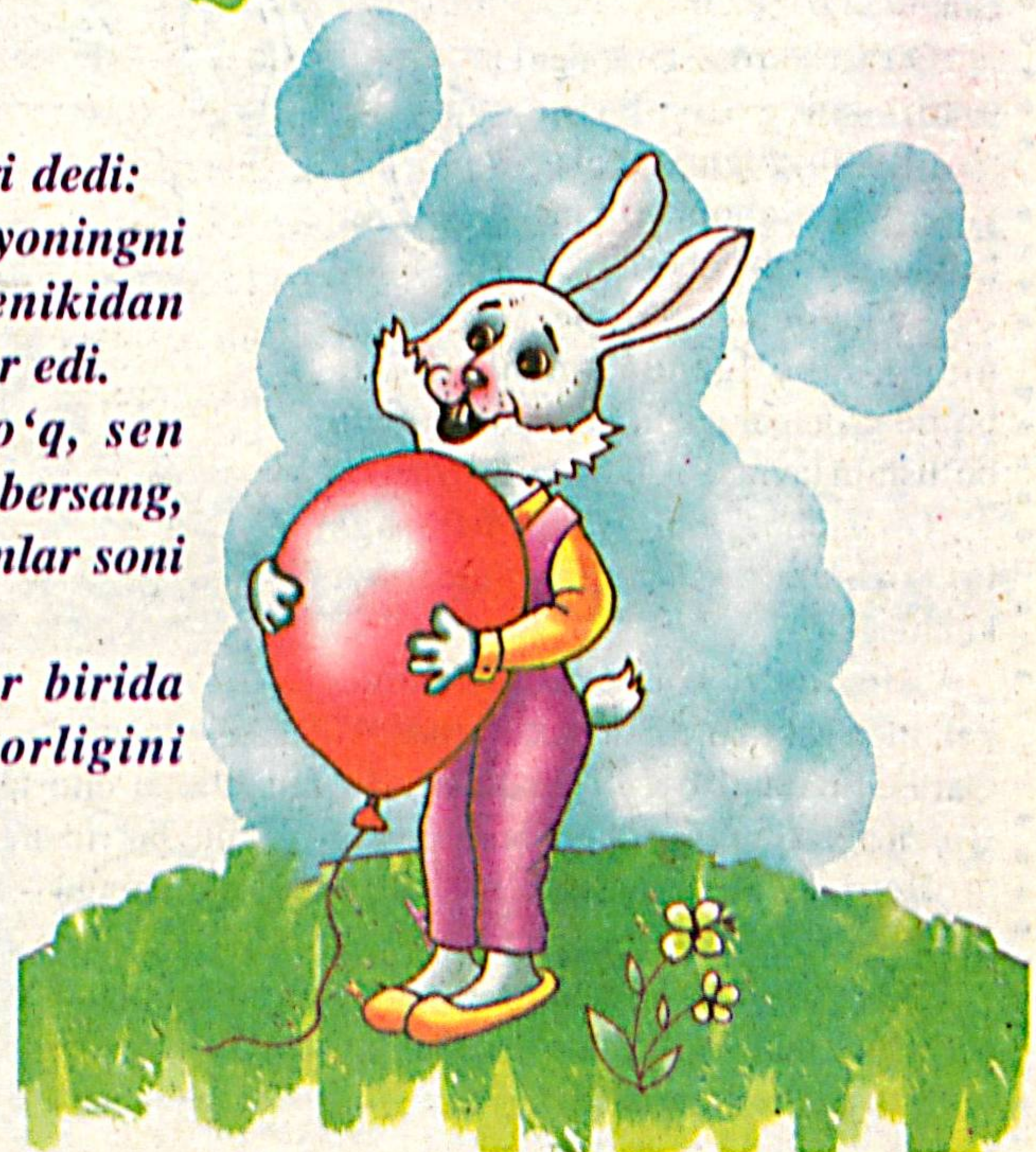

O'tgan sonda e'lon qilingan rasm-jumboqqa chirchiqlik Maftuna BOTIROVA birinchilardan bo'lib to'g'ri javob yo'llabdi.

Ikki tengdoshning biri dedi:
– Menga bir dona quyoningni bersang, quyonlarim senikidan uch marotaba ko'p bo'lar edi.

Ikkinchisi esa: – Yo'q, sen menga bitta quyoningni bersang, har ikkimizda ham quyonlar soni teng bo'lardi, – dedi.

Tengdoshlarning har birida nechtadan quyon borligini toping-chi!

Bolajonlar, eshitdingizmi, poytaxti azimda yana bir mish-mish. Nima emish, o'zbek bolalar adabiyotining atoqli vakili, kichkintoylarning sevimli shoiri Tursunboy Adashboyev 70 yoshni qoralaganmish. Bu gapni ustozning o'zidan eshitmaganimda, sirayam ishonmagan bo'lardim. Ishondim-u, bolalar ijodkorlarining yoshlari ulg'aysa-da, o'zlari qarimaydilar, qalblari mudom yosh bo'lib qolaveradi, degan fikrning nechog'li to'g'riligiga yana bir bor amin bo'ldim.

Tursunboy akani tanibmanki, kattakon papka ko'tarib, doimo shoshib yuradilar. Shoshmasinlarmi axir, hali siz nabiralari uchun qanchadan-qancha she'rlar qoralashlari, o'qiganlar «Yo piray!» deb yuboradigan loflar to'qishlari, Yevropa bolalar she'riyati namunalarini o'zbek bolalariga o'z tillarida o'qitishlari kerak-da.

Tunov kuni Tursunboy aka tahririyatimizga keldilar. Aniqrog'i, yo'l-yo'lakay kiribdilar. U kishi bilan suhbatlashish niyatida ekanligimizni bilgach: «Bolaligim, o'smirligim haqida yozgansizlar. Xo'sh, endi nimalar haqida gaplashamiz?» deya bizni shoshirib qo'yidilar.

USTOZ HAQIDA SO'Z

– Bolalar adabiyoti, xususan, she'riyati haqidagi fikrlaringiz bilan o'rtoqlashsangiz, – deya suhbatga chorladik Quدرات Hikmat maktabida toblangan iqtidorli shoirimizni.

Suhbatimizni o'z ustozlarini xotirlashdan boshladilar:

– Benazir, xokisor shoirimiz Quدرات Hikmat tili ravon, didaktikadan yiroq she'rlari bilan 50-60-yillarda bolalar she'riyatiga yangi nafas olib kirdi. Shuningdek, sevimli shoirimiz Tolib Yo'ldosh she'rlariga nasihatni ham, yumorni ham, ijtimoiy masalalarni ham shu darajada mohirlik bilan singdirardiki, ularni o'qigan sari o'qiging kelaverardi.

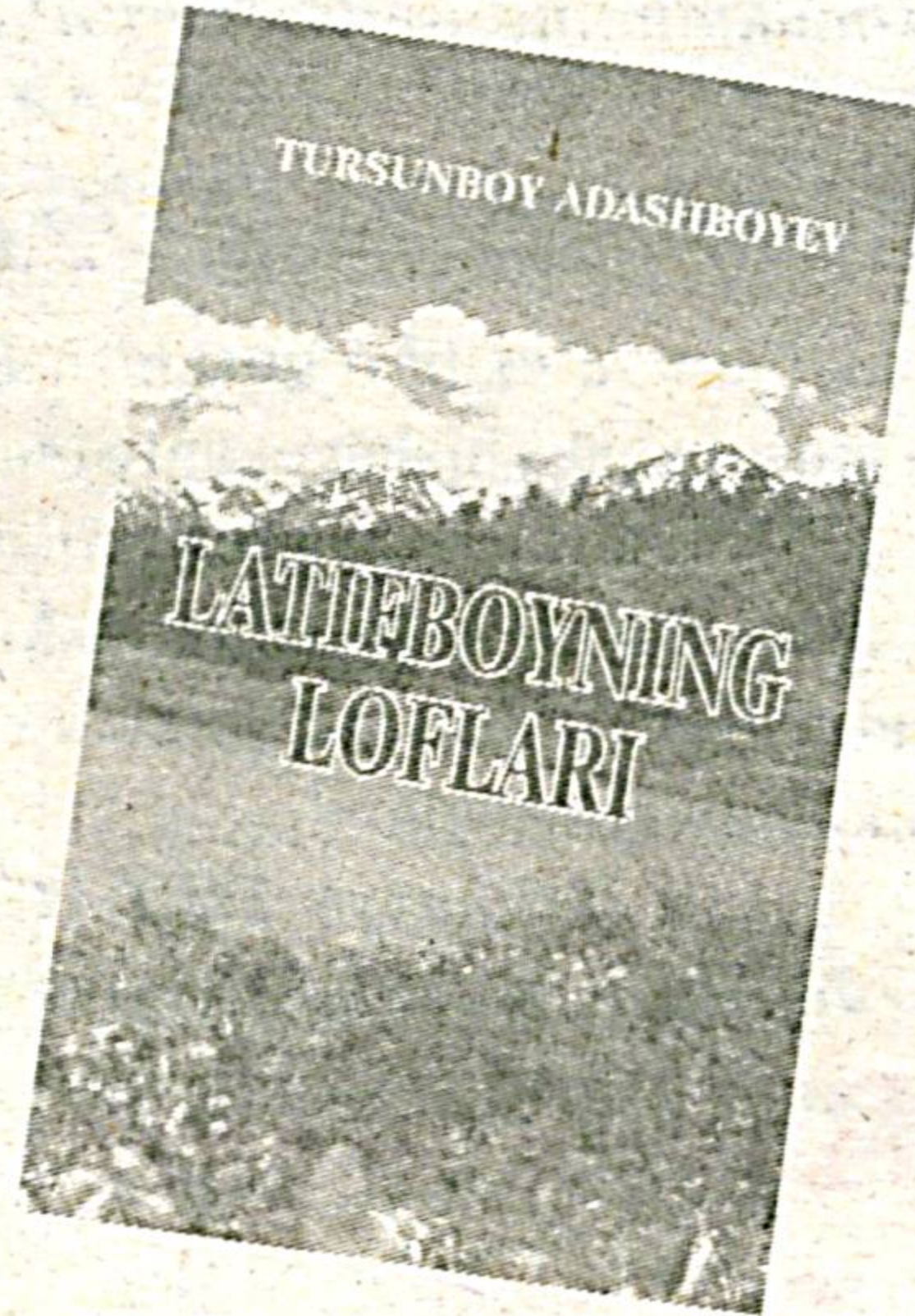
Bolalar she'riyati didaktikadan, pand-u nasihatdan qutulishi kerak. Bolalarga, unday bo'lmanglar, bunday bo'linglar, u ishni qilmang, bunisini qiling, deya nasihat qilaverish bilan ko'zlangan maqsadga erishib bo'lmaydi. Ularning dardi, muammolari kosa tagida nimkosa, yengil tanbeh, hazil-mutoyiba, yumor asosiga qurilishi lozim. She'rlarda soddalik, ravonlik, qisqalik, kutilmagan qofiya bo'lsagina, bolalar qiziqish bilan o'qishadi. Chunki kichkintoylar juda betoqat bo'lishadi, uzundan-uzoq she'rni o'qishga sabrlari yetmaydi.

Yana bir fikr: har bir ijodkorning o'zigagina xos bo'lgan tili, uslubi, yo'nalishi bo'lishi darkor. Toki o'quvchi ikki misra she'rini eshitib, kimning qalamiga mansubligini anglab olsin. Afsuski, ayrim shoirilarimiz ijodida bu jihatni kuzatmaymiz. Masalan, Rauf Tolib she'rlaridan Quddus Muhammadiy, Umida Abduazimova ijodidan Po'lat Mo'min she'riyatining nafasi sezilib turadi. Hamza Imonberdiyev, Rustam Nazar, Abdurahmon Akbar, Kavsar Turdiyeva, Zafar Isomiddin, Sodiqjon Inoyatov, Dilshod Rajab, Qo'zi Ismoil kabi shoirilarimiz ijodida nasihatgo'ylik illati sezilmaydi.

– «Tong yulduzi»ning yosh ijodkorlarga e'tiboridan ko'nglingiz to'ladimi?

– Gazetani besh yil avvalgilari bilan qiyoslab bo'lmaydi. Tili soddâ, ravon, gazetxonlar fikrlari bilan hisoblanilmoqda, rasmlari o'rinli. Ayniqsa, yosh qalamkashlar ijodiga keng o'rin berilyapti. Bu o'quvchi uchun katta rag'bat. Kelgusida ajabto'vur shoir, yozuvchi, olim, qo'ying-chi, komil inson bo'lib shakllanishiga bir turtki bo'lsa, ajabmas. Biz esa gazetada chop etilayotgan she'rlarni saralab, ajib bir guldasta yaratish niyatidamiz...

Tursunboy aka bilan qisqagina suhbatimiz davomida ulardan yana ko'p

xislatlarni – fidoyilik, mehnatsevarlik, eng muhimi, to'g'riso'zlikni o'rganishimiz lozimligini angladik.

Aslida-ku, ustoz haqida so'z aytishning o'zi amri mahol. Boz ustiga, so'z ahli bo'lsa. Shuning uchun so'zimizni muxtasar qilib, otaxon shoirimizning to'rt farzand va sakkiz nabira ardoga uzoq va mazmunli hayot kechirishlariga tilakdosh bo'lib qolamiz. O'ttizga yaqin to'plamlar muallifidan tandirdan yangi uzilgan nondek ko'zlarni quvnatayotgan «Latifboyning loflari» kabi yangi kitoblari, she'rlar, ertak va dostonlar kutamiz.

Feruza JALILOVA suhbatlashdi

Boris SNEGURENKOV

Jimitdekkina, xokisorgina qo'zichoq bo'lgan ekan. Uning otasi, onasi, akasi va opasi bor ekan. Otasi uni bo'rilardan himoya qilarkan, onasi sut berib boqarkan, akasi ko'm-ko'k o'tloqlarda o'ynatsa, opasi uyquga yotish oldidan unga qiziq-qiziq allalar, ertaklar aytib berarkan.

Kunlardan bir kuni bo'ron turibdi. U katta-katta xarsangtoshlarni o'rnidan qo'zg'atib, daraxtlarni ildizlari bilan qo'porib tashlabdi. Tala-to'pda qo'zichoq bir amallab pana joyga yashirib, jon saqlab qolibdi. Bo'ron tingach, u na otasi, na onasi, na akasi va na opasini ko'ribdi.

Bechora dunyoda yoppa-yolg'iz qolibdi. Endi uni bo'ridan himoya qiladigan, qornini xushta'm sut bilan to'yg'izadiganlari yo'q ekan. Hech kim uni o'ynatmas, hech kim alla aytmas ekan.

Qo'zichoq o'zi tomonga ochlikdan tishlarini shaqillatib yugurib kelayotgan kattakon bo'rini ko'rib, yig'lab yuboribdi:

– Otajonim yo'q mening. U bo'lganda, meni albatta bo'ridan qutqarar edi. Endi bo'riga yem bo'lishim tayin, – debdi o'ziga-o'zi.

Qo'zichoq ajal bilan olishishga tayyorlana boshlabdi. Shu payt kimningdir:

– Hoy qo'zichoq, tezroq yonimga kel, men seni bo'ridan yashiraman, – degan so'zlarini eshitib qolibdi. Qarasa, baland bo'yli chakalak o't uni o'ziga chorlayotganmish. Qo'zichoq o'tning yoniga borgan ekan, o't uni bo'ridan yashiribdi.

Bo'ri o'z yo'lga ravona bo'lgach, qo'zichoqning ko'm-ko'k o'tlar ustiga yonboshlab, suv ichgisi kelibdi.

– Onajonim yo'q mening. Chanqovimni bosolmay o'lib ketaman, shekilli, – deb yig'lay boshlabdi sho'rlik.

Shu payt u kimningdir: – Kelaqol, qo'zichoq, yonimga kelaqol. Men

sening chanqog'ingni qondiraman, – degan so'zlarini eshitibdi. Qarasa, sho'x irmoqcha uni o'ziga chorlayotgan emish. Qo'zichoq irmoqchani oldiga boribdi. U qo'zichoqni muzdekkina, musaffo suv bilan siylabdi.

Qo'zichoqning o'ynagisi kelib qolibdi. O'ynatadigan akasi bo'lmagach, bechora nima qilsin? U yana ko'zini yoshlabdi: – Akaginam yo'q mening. Endi kim bilan o'ynayman.

Qo'zichoqning qulog'iga shu payt kimningdir: – Yonimga kelaqol, ikkalamiz birga o'ynaymiz, – degan so'zlarini chalinibdi. Qarasa, yorug' kun uni o'ziga chorlayotgan emish.

Qo'zichoq u bilan kech tushguncha mazza qilib o'ynabdi.

Tun cho'kibdi. Qo'zichoqning rosayam uxlagisi kelibdi. Qani shu payt alla aytib uxlatadigan opajonim bo'lsa... Qo'zichoqning ko'zlari duv-duv yoshga to'libdi:

– Opajonim yo'q mening, opajonim. Opajonim bo'lganda, albatta boshimni silab, allalar aytib, allaqachon uxlatib qo'ygan bo'lardi.

Shu payt yana kimningdir tovushi qulog'iga chalinibdi:

– Kelaqol, qo'zichoq, bag'rimga kelaqol. O'zim allalar aytib, seni uxlatib qo'yaman.

Qo'zichoq atrofga razm solib qarasa, uni tun o'ziga chorlayotganmish. Uning mehribonligi opasiga judayam o'xshab ketarmish.

Tun qo'zichoqni baxmaldek o'tloqqa yotqizibdi, ustini tuman bilan o'rab, alla ayta boshlabdi. Qo'zichoq bu allani eshita-eshita ko'zlari yumilib, uxlab qolibdi...

Abdurahmon AKBAR tarjiması

Bolalarning sevimli ijodkori O'roq Said Qashqadaryo viloyati, Qamashi tumanining tog'li go'zal Qiziltom qishlog'ida tug'ilgan. She'rlari mana 40 yildirki, respublika nashrlarida chop etilib keladi. «Tog' lolasi», «Kiyikdara» nomli bolalarga atalgan she'riy majmualaridan tog'larning go'zal manzarasi, hayvonot olami, bolalar o'yinlari-yu, orzu havaslari o'z aksini topgan.

Yaqinda otaxon tahririyatimizda bo'ldilar. O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasi a'zosi, Oliy toifali o'zbek tili va adabiyoti muallimi, Xalq ta'limi fidoyisi, Respublika Xalq ta'limi uslubchisi bo'lmish otaxon shoirimizni ko'p ming sonli o'quvchilarimiz nomidan tabarruk 70 yoshlari bilan muborakbod etamiz.

«AFANDI» BO'LMOQCHIMAN

Afandi bo'lmoqchiman,
Yaqinda eshak oldim.
Afandiga o'xshatib,
Xurjunga tosh soldim.
Ustiga chappa minib,
Salla o'radim boshga.
Mo'ylovimni taradim,
Rosa qarab quyoshga.
Kiydim to'nni teskari:
Belbog'i qo'ltig'imda.
Tishim og'rigan «Voy-dod!»
Tang'idim oyog'imdan.
Eshagim nuxtisini
Soldim tezda dumiga.
Qulog'ini qayirib,
Bog'lab qo'ydim burniga.
Hamma ishni bopladim:
Yem deya suyak soldim.
Lek latifa aytolmay,
Uyimga jo'nab qoldim.
Yodlayapman latifa,
Afandining rovida.
Men uni aytib bergum,
Yangi yil – karnavalda!

TOG'

Yastanadi archazor,
Cheki yo'q, poyoni yo'q.
Qarayman takror-takror
Ko'z uzish imkoni yo'q!

Billur buloqlarini,
Sharbat desam, bo'lar oz.
Yashil o'tloqlarini,
Baxmal desam, bo'lar soz!

Kun tegmas daralari,
Saratonda saqlar muz.
«Xur-xur» esgan bashada,
Junjiktirar o'sha kez!

Qo'y-qo'zilar yaylovda,
Tizilishgan turnadek.
Uchqur otlar boylovda,
Sharpadan olar hadik.

Zarg'aldoqlar xonishi,
Qalblarga berar orom.
Nayning kuylab yonishi,
Sehri etar beorom!

Cho'qqida sakrar olqor,
Quyosh asta mo'ralar.
Pasti bahor, tepa qor,
Kelib turing, jo'ralar!

O'roq SAID

Sahifamiz mehmoni O'zbekiston Davlat konservatoriyasining estrada ijodkorligi kafedrasida dotsenti, O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan artist, xalqimizning ardoqli xonandasi ustoz san'atkor Yunus To'rayev.

Bu she'rni o'zim yozganman. Menimcha, u ko'plarga tanish. Chunki bir paytlar uni qo'shiq qilib aytganman.

– Bola boshidan, deganlari bejiz emas. Hozirda necha xil mukammal qo'shiq xirgoyi qila olasiz?

– Ingliz, rus, turk, tojik, afg'on, yapon, eron, ukrain, xullas, o'n tilda mukammal qo'shiq xirgoyi qila olaman.

DIL TORINI CHERTISH

– Ustoz, sizning hayotdagi shioringiz?
– Mudom intilib yashashni maqsad qilganman.
– San'at sohasida ishlash, uning nonini yeyish uchun tishlar temirdan bo'lmog'i lozim, hayot o'zi baland-pastliklardan iborat. Sir bo'lmasa, aytinch, sohangiz sabab bo'lib yaqin kishingizdan yo eng kerakli narsangizdan voz kechishga to'g'ri kelganmi?

– Hayotda ko'pni ko'rdim. Dunyo kezdim, oq va qora, yaxshi va yomon, muhabbat va nafrat yonma-yonligini sezdim, ammo hayotda inson nimagaki erishmoqchi bo'lsa, uning uchun kurashmog'i lozim. Toki kerakli kishilaridan voz kechishni xayoliga ham keltirmasin.

– Sizni nafaqat xonanda, balki qalam sohibi ham, deb tan olishadi, keling, muxlislaringizga tarbiyaviy ahamiyatga ega she'rlaringizdan birini aytib bersangiz?

– To'g'ri yo'ldan adashma, o'g'lim,
Yomonlarga yondashma, o'g'lim,
Baland bo'lsin hamisha qo'ling,
To'g'ri bo'lsin tanlagan yo'ling.
Sening uchun sharafim-shonim,
Senga qurbon bo'lsin bu jonim.

– Siz bilan suhbatlashib, o'z sohangizni qay darajada sevishingizni ilg'adim. Hayotda bir insonga shu darajada ko'ngil qo'nganmisiz?

– Ha, albatta, mana qirq to'qqiz yildan buyon soham va ayolimga mehrim birdek.

– Kasb tanlashingizga uydagilar qarshi bo'lishganmi?

– Aslo. Mening onam tushunadigan ziyoli ayol bo'lganlar. Ma'nili, har bir gapni o'ylab gapiradigan, shuning uchun bo'lsa kerak, ularning pand-nasihatlaridan men hayotda o'z yo'limni topganman, deb o'ylayman.

– Hayotda nimani yo'qotishdan qo'rqasiz?

– Ijodsiz aslo yashay olmayman, ijodimni yo'qotishdan qo'rqaman.

– Hozirgi yosh ijodkorlarga maslahatingiz?

– Men ularga kuch-quvvat tilayman, umrlari uzoq bo'lsin. Qo'shiq aytish degani, bu olti qator she'rni o'n marotaba takrorlab, «likillash» degani emas, balki ko'ngil torlarini chertib, aytgan so'zlaringizdan ma'no anglatib va ularni tarbiyaga chaqirish demakdir. Uning uchun malakali, maktab ko'rgan bo'lishi lozim. Men har bir san'atga oshufta dil, avvalo, konservatoriyani yoki estrada-sirk kollejinu tugatib, ana undan keyin qo'shiqchi bo'lishga davo qilsa to'g'ri yo'l bo'ladi, deb o'ylayman.

– Ijodkor shunday xalqki, u yomonlikdan butkul yiroqda yuradi, go'zallikni yaqqol ko'ra oladi, shu o'rinda, yoshlarga tilaklaringiz?

– Eng avvalo, yoshlarimiz baxtli bo'lishsin, ular bor, biz ham ularga havas bilan qaraylik. Ko'proq o'qishsin, izlanishsin, o'z sohasini mukammal egallashsin. Shunda mamlakatimiz ham yuksalaveradi.

Zumrad RIXSIYEVA suhbatlashdi

Sharaqlab oqayotgan daryo bo'yida unsizgina shivirlab o'tirgan bolakay nazaramda she'r yozish uchun daryodan andoza olayotganga o'xshaydi. She'r ko'ngil mulkini ostin-ustun qiluvchi tuyg'ularning hosilidir. Tahririyatimizga har kuni o'z ijodi bilan bizlarni hayratlantirmoqchi bo'lib kelayotgan shoshqaloq o'g'il-qizlarimizning she'riyatga intilishi quvonchli, albatta. Qalbida ezgulik tuyg'usi nish urdimi, uning ko'karishiga hissa qo'shish xayrli...

Lekin boshi birikmagan har qanday to'rt qator so'z ham she'r bo'lavermaydi-da!

– Men mukofotga nomzodimni qo'nganman, she'rlarim gazetaga chiqishi kerak, keyin kitob qilmoqchiman, – deydi toshkentlik 9-sinf o'quvchisi Iroda qizimiz bir dasta she'rlarini qo'linga tutqazib. Uning she'rlariga ko'z yugurtiraman. Irodaning pandnomasida oddiygina kunlik ishlatiladigan ro'zg'orbop so'zlar qalashib tashlangan:

– Bu she'rmas, – dedim uni ayamay. U hayratdan qotib qoldi.

– She'r bo'lmasa, nima bu?..

– Bilmadim...

Ha, chindan ham she'r bo'lmasa, uning yozganlari nima? Javob topolmay boshing qotadi...

Bir quchoq she'r ko'tarib kelgan Toshkent estrada-sirk kollejining talabalari Zumrad Rixsiyeva hamda dugonasi Sadoqatning she'rlarini o'qib chiqdim, boshlanishi yomon emas. Lekin ular ko'proq o'qib, izlanishlari kerakligini maslahat berganimda, Zumradning ko'zlari hayratdan ohuning ko'zlari kabi chaqna ketadi.

– Axir she'rlarim boshqa gazetalarda chiqqan-ku. Nahot «Tong yulduzi» gazetasiga loyiq topilmasa?

Qaltis savollarga hisobsiz javoblar bilan uzundan-uzoq maslahatlar beramiz.

– Gazetalarda she'r deb berilgandir. Lekin bu she'r emas-da... Siz menga o'n betmas, to'rt qator yaxshi she'r yozib keling, yo'q, yozmang, tasvirlang, musavvirga o'xshab chizib keling, sizning birgina satingiz dilni ilitsin...

Mana o'shanga
ham besh
o'y

bo'ldi.

She'r yozolmayapman, deydi

afsuslanib Zumrad. Negaki, u she'rni qanaqa yozilishi haqida chuqur tasavvurga ega bo'lgan edi-da! Toshkent viloyati, Yuqorichirchiq tumanidagi 20-maktab o'quvchisi Shohida Hakimova shunday ijod yo'lini tanlaganlardan. Uning chanqoq ko'zlarida Vatanni dunyoga ko'z-ko'z qilish harorati bor. Lekin hozircha u shoirami yoki muxlisa, unisini ajratish qiyin...

Surxondaryo viloyati, Muzrabot tumani, Mirzo Ulug'bek nomli 2-maktab o'quvchisi Islomjon Olloqulov «Vatanim, Vatan»; Sho'rchi tuimanidagi Kultepa qishlog'i, 50-maktab o'quvchisi Muyassar Abduxayirova «Surxonim», «Ustozim»; Farg'ona

viloyati, Quva tumani, Mingchinor kasb-hunar kolleji 1-kurs talabasi Odina Ashurova «Bodom gulladi», «Kuz fasli»; Xorazm viloyati, Gurlan tumanidan Muhtarama O'rozmetova «Onajon», «Bu qishloq»; Qashqadaryo viloyati, Shahrisabz tumani, Mo'minobod qishlog'idan Saodat Xurramovaning «Zulfiyaxonim qizlari», «Toshkent» kabi she'rlarini o'qib, yuqoridagi fikrlarni bildirish mumkin...

Ijod olamiga endigina qadam qo'yib, o'z yo'lini qidira boshlagan o'g'il-qizlarimizni allaqanday mukofotlarni olishga undayotgan ota-onalarning shoshqaloqligi shoshirib qo'yayotgani sir emas. She'r mukofot olish uchun yozilmaydi. She'rga elning o'zi mukofot bergay.

Zero, har bir ishning boshidan xayrli kechishi bir kun yaxshi samara beradi. Shunday ekan, ey, buloqdek qalbida toza, pokiza tuyg'ulari mavj urgan aziz ijodkorlar, siz olamni o'z ko'zlaringiz bilan ko'rishga harakat qiling. Hech qachon birovga ko'r-ko'rona ergashmang. Sizning chin dildan intilib ijod qilishingiz, bir kuni albatta o'z samarasini berishiga ishonaman.

AXTAMQULI

DONOLAR BISOTIDAN

Kim yoshligida ulug'lar so'zini olsa,
keksayganda uning o'zi ulug' bo'ladi.

Umr qadrini bil-
maganning yoshligi
behuda o'tadi.

Umr gohida
quvishdan, gohida
qochishdan iborat.

Bekorchilik – salomatlikni susaytiradi.

2008 Tong yulduzi
15-dekabr

Futbol to'pini ilk bor angliyalik Darvan ismli usta yaratgan

O'ZIGA XOS REKORD

Xom tuxumni uloqtirish va uni butunligicha tutib olish bo'yicha eng uzoq masofa Uilyam Koul va Jonatan Xeller hisobiga qayd qilingan. 1979-yilda ular Nyu-Yorkdagi Markaziy istirohat bog'ida 107 metr masofada turib, biri ikkinchisiga otgan xom tuxumni butunligicha tutib olgan. Bu ularning 58 marotabalik urinishlarida amalga oshgan edi.

ENG KATTA KUTUBXONA

Nyu-York shahridagi jamoat kutubxonasi dunyodagi eng yirik qiroatxona hisoblanadi. 1895-yilda asos solingan bu kitoblar maskani 48798 kv. metr maydonni egallagan va eng oxirgi ma'lumotlarga ko'ra, bu yerda 10018241 ta tomli kitoblar, 11593 193 ta qo'lyozma kitoblar va 342064 dona xarita saqlanmoqda.

O'SAYOTGAN CHO'QQI

Kanadaning eng baland cho'qqisi «Maunt-Logan» yana yetti metr balandlikka «bo'y cho'zdi». Ma'lumotlarga qaraganda, tadqiqotchi olim Uilyam Logan nomini olgan mazkur cho'qqining balandligi avval 5959 metrni tashkil qilgan. Biroq, kanadalik alpinistlar yangi lazer qurilma orqali cho'qqining balandligi 5966 metrga yetganini aniqladilar. Mutaxassislarining so'zlariga ko'ra, bunday o'sishga yillar davomida to'planib qolgan muz qatlami sabab bo'lgan.

ENG CHUQUR G'OR

Eng chuqur g'or Farangistonda bo'lib, u 1455 metr chuqurlikda joylashgan.

BARDAMLIK SIRI

Sheroz Respublika Nafis san'at litseyida o'qiydi. U a'lochi o'quvchilardan biri. Ayniqsa, litseyda o'tkazilgan ona tili, matematika fanlaridan bo'lib o'tgan fan olimpiadalarida muvaffaqiyatli qatnashmoqda.

Bolaligidan sportning karate turiga bo'lgan qiziqish uni mashg'ulotlarga qatnashga undadi. Hozir u nafaqat litseydagi, balki respublika ochiq chempionatlarida ham ishtirok etib, mahoratini ko'rsatdi.

Sheroz Abduvaliyev ilk chempionlikni 2005-yilda o'smirlar o'rtasida o'tkazilgan musobaqada qo'lga kiritgandi. 2008-yilda Sheroz karatening kumite turi bo'yicha O'zbekiston kubogi musobaqasida faxrli 1-o'rinni egalladi.

Karataga mehr qo'ygan o'quvchimizga kelajakda go'zal orzular yor bo'lsin, deymiz. Chunki sport bilan muntazam shug'ullanish insonni bardam bo'lishiga yordam beradi. Bu gapimizga biroq shubhangiz bo'lsa, albatta sportning o'zingizga yoqqan turini tanlang-da, erinmay mashg'ulotlarga boring. So'ng, o'zingizdagi ruhiy yengillik va bardamlik sirini biz bilan o'rtoqlashing.

Madina MIRZAQOBILOVA,

O'ZDJTU qoshidagi Uchtepa akademik litseyining 2-bosqich talabasi

TO'PNI YASAGAN USTA

Uyimizda futbol to'pining bir nechta xili bor. Chunki uyda onam, dadam va ukam futbol ishqibozlari. Oyim va dadam ukamni kelajakda katta futbolchi bo'lishini niyat qiladilar. Ukam olti yoshidan buyon futbol akademiyasida tahsil olyapti. Uyda ham eng sevimli mashg'uloti to'p bilan mashqlar bajarishdir. Uning tug'ilgan kunlarida olgan sovg'alari ham asosan futbol to'pidan iborat.

Men ko'pincha uyimizdagi to'plarni ko'zdan kechirib, ularni qanday tayyorlashar ekan, birinchi bo'lib uni kim ixtiro qilgan, deya qiziqaman.

Qiziqishlarimga oyim javob beradilar.

– Kunlarning birida angliyalik Darvan ismli egar-jabduq yasaydigan ustaning qo'liga qo'pol, og'ir qo'lbola bir to'p tushib qolibdi. Ishbilarmonga bu to'pning tayyorlanishi sira yoqmabdi. Uni qo'liga olib, qaytadan ishlov beribdi. Kelajakda bu narsaga ehtiyoj ko'p bo'lishini o'ylabdi. Va uni takomillashtirishga kirishibdi. Usta to'pni tayyorlashda quyon va qo'y terisidan foydalanibdi. Albatta u tikkan to'plar ancha sifatli chiqibdi. Ko'pchilik bu to'plarni sotib oladigan bo'lishibdi. Shundan so'ng, uning kichik ustaxonasi katta korxonaga aylanib qolibdi. Hozirgi kungacha ustaning avlodlari sifatli to'plar ishlab chiqarishar ekan.

Ayni paytda chempionatlarda hajmi 68-71 sm. va og'irligi 396-453 gr. to'plardan foydalanishadi.

Agarda topsang imkon,
Sog'lig'ingga yo'q ziyon.
Seni doim qutlaymiz,
O'zimizning qahramon.

Kurash, mard tanti bo'lg'in,
Yurtning dilbandi bo'lg'in.
Alpomishni aylab yod,
O'zbek farzandi bo'lg'in.

Boshingda moviy osmon,
Yulduzlar chiqqan g'ujg'on.
Aslo yulduz sanamas,
Maydonga tushgan polvon.

Shohsanam NISHONOVA

Axtamqul KARIM

LINVORD

To'ti turi	Ahyon- da	Yorit- kich	Qo'l qismi	Musiqa asari	Unga taom suziladi	Hafta kuni	Mil- lat	Yevro- pacha raqs	Avto- mo- bil qismi	Bilim man- bai	Ma- sofa
Brazi- liyalik to'p- urar	O'zbek xalq maqomi	Borliq, dunyo	Tansiq non	Ra- qam	Suyuq taom	Oltin, xazina	Cha- haryor	To- mon	Janub- dagi tuman	Otaning ukasi	Bora- bora, asta- sekin

E.ORIPOV tuzdi

Muassislar:

O'zbekiston Matbuot va axborot agentligi,
O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi,
«KAMOLOT» yoshlar ijtimoiy harakati Markaziy Kengashi,
«SOG'LOM AVLOD UCHUN» hukumatga
qarashli bo'lmagan xalqaro xayriya jamg'armasi.

BOSH MUHARRIR:
To'liqin HAYITOV

Dizayner va sahifalovchi:
Zuhra
MUHSIMOVA
Navbatchi:
Sayyora
JO'RAYEVA

Gazeta
O'zbekiston
Matbuot va
axborot.
agentligida
0208-raqam
bilan 2007-yil
2-fevralda
ro'yxatdan
o'tgan.

TAHRIR HAY'ATI:
G'ayrat SHOUMAROV,
Dilbar ALIMJONOVA,
Qahramon QURANBOYEV,
Jabbor RAZZOQOV,
Feruza JALILOVA
(Bosh muharrir o'rinbosari),
Dilmurod RAHMATILLAYEV,
Dilshoda DADAJONOVA

Manzillimiz:
700129,
Toshkent shahri,
Navoiy ko'chasi, 30-uy.
Obuna indeksi: 198.
e-mail: tong1924@mail.ru
Tel: 244-27-25, 244-63-08
Tel./faks:
(99871) 244-38-10

Rassom:
Feruz MATYOQUBOV

«O'zbekiston»
nashriyot-matbaa ijodiy
uyida chop etildi.
Haftaning
dushanba kuni chiqadi.
Shakli A-3,
2 bosma taboq.
ISSN 2010-6092

Adadi - 24656
Buyurtma N: J 6530